

2023/2024

Friskolens undervisningsplan

Gitte Jørgensen

Glamsbjerg Fri- og Efterskole

4

Indholdsfortegnelse

Formål	3
Friskolens værdigrundlag og målsætning	3
De fysiske rammer	3
Elevgruppen	4
Organisering	4
Dagrytme	4
Undervisningen	5
Den lektiefri børneskole	7
Støttecenter og inklusion	7
Folkeskolens Fælles Mål	8
Børnehaveklassen/0. klasse	8
De boglige fag	8
Dansk	8
Engelsk	11
Tysk	13
Historie	13
Kristendom	15
Samfundsfag	16
Matematik	17
Natur/Teknologi	18
Biologi	19
Geografi	19
Fysik/kemi	20
De praktisk/musiske fag	21
Idræt	21
Musik	22
Billedkunst	25
Drama	26
Sløjd	27
Håndarbejde	27
Madkundskab	28
Lektiecafé	29
Emneuger og emnedage	29
Kolonier og lejrskoler	30
Obligatoriske emner	31
Færdselslære	31
Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab	32
Uddannelse og job	33
Evaluering	34
Elevens alsidige udvikling	35
Frihed og folkestyre	36
Folkeskolens prøver	36
Familiearrangementer	36
Bilag 1: Glamsbjerg Friskoles støttecenter	36

Formål

Institutionens formål er at drive en grundtvig/koldsk fri- og efterskole.

Undervisningen sker i henhold til de til enhver tid gældende love for fri- og efterskoler og de af Undervisningsministeriet fastsatte bestemmelser.

Tilsynet med, at friskolens undervisning står mål med undervisningen i folkeskolen, varetages af en tilsynsførende, valgt af forældrekredsen.

Værdigrundlag

Glamsbjerg Friskole bygger på Grundtvigs og Kolds menneske- og skolesyn. Vores grundholdning er, at alle mennesker har stor værdi, og vi tror på, at tolerance og respekt er byggestenene i et forpligtende fællesskab, hvor dét at være forskellig opleves som en styrke og en berigelse.

Glamsbjerg Friskole har fokus på det hele menneske og dermed på elevernes faglige, personlige og sociale kompetencer. Skolen er lektie- og karakterfri i indskoling og på mellemtrinnet. Det er vigtigt for os, at eleverne oplever et trygt og tillidsfuldt skolemiljø, hvor læringsglæde og menneskelige værdier som ligeværd, medansvar og gensidig respekt går hånd i hånd.

Glamsbjerg Friskole har et læringssyn, der baserer sig på almen og faglig dannelse i såvel boglige som praktiske og kreative fag, hvor fortælling er en vigtig formidlingsform. Det er vigtigt at skabe et læringsmiljø, hvor deltagelsen i undervisning, arrangementer og aktiviteter demonstrerer og udvikler elevernes faglige, personlige og sociale kompetencer.

Friskolens målsætning

Glamsbjerg Friskole bygger på Grundtvigs og Kolds menneske- og skolesyn.

Det, som vægtes, er respekten for det enkelte individ i et forpligtende fællesskab.

Friskolen er en levende del af det omgivende samfund og det folkelige fællesskab.

Grundlaget for hverdagen er børnenes liv, fantasi og oplevelser, hvor skolen vægter næstekærlighed og gensidig respekt som grundlæggende forudsætninger for retten til forskellighed.

Friskolen skal være et godt og trygt sted, hvor børnene lærer at tage ansvar for sig selv og hinanden. Her får de mulighed for at udvikle og bruge egne forudsætninger samt lære at have et skoleliv sammen, bruge hinanden og lære af hinanden.

Friskolen skal være et sted, hvor børnene får faglig kompetence og frem for alt får mulighed for at tilegne sig menneskelige værdier, som er holdbare i flere generationer.

Eleverne har medbestemmelse, denne foregår hovedsageligt i det samspil, der er mellem lærer og elev.

Friskolen er lektiefri fra 1. til og med 6. klasse.

Ved det forpligtende fællesskab (mellem elever, forældre, lærere og bestyrelse) forstås:

- At vi tager en gensidig tillid for givet.
- At det er et fælles ansvar, at undervisningen lykkes.
- At forældre også skal være med til at skabe et fællesskab i og uden for skolen.
- At vi bl.a. pga. den lektiefrie børneskole forventer, at man i hjemmet engagerer sig i sit barns skolegang og sammen med barnet beskæftiger sig med skolen både fagligt og socialt.
- At man føler et ansvar ikke bare over for sit eget, men også de andres skoleliv.
- At lærerens undervisning er velforberedt og differentieret.
- At eleven møder parat til at modtage undervisning og til at indgå i et socialt samvær.

De fysiske rammer

Den fysiske ramme om friskolelivet er overskuelig og børnevenlig. Skolen er fuldt årgangsdelt fra børnehaveklassen til og med 9. klasse, og hver klasse har sit eget klasseværelse. Klasserne undervises i fritliggende huse med fra 2 til 4 klasseværelser i hvert hus, og børnene har adgang til gode legepladser - også i hegnet og på mark.

I Solhuset holder eleverne fra 0. klasse til og med 3. klasse til. Hver klasse har sit helt nye klasseværelse med tilhørende hems, og derudover deler indskolingens lokaler og faciliteter med skolefritidsordningen,

som også har til huse her. Ud over de indendørs lokaliteter råder Solhuset over bålsted/bålhytte og bjælkehytte, som blandet andet er udgangspunkt for SFO'ens naturgruppe.

Mellemtrinnets elever, 4- 6. klasse, hører hjemme i Kridthuset, som har tre store, lyse klasseværelser.

I hovedbygningen, Kernehuset, findes gymnastiksal, spisestue, køkken, foredragssal, bibliotek, skolekøkken, billedværksted, opholdsstue med pejs, lærerværelse og kontorer. I Kernehuset finder man også caféen, hvor friskolens elever har mulighed for at købe frokost eller et supplement til madpakken.

Ud over faciliteterne i Kernehuset har skolen håndarbejdslokale, musiklokale, naturvidenskabeligt hus med fysik-, biologi- og geografilokale, sløjdhushus og grupperum til specialundervisning. Skolen har endvidere egne boldpladser til eksempelvis fodbold, håndbold og basketball. Derudover benytter skolen sig af nogle af lokalsamfundets faciliteter, bl.a. idrætshal og friluftsbad.

I friskolen er vi opmærksomme på, at eleverne lærer forskelligt, og at også de fysiske rammer spiller ind i forhold til at skabe et godt læringsmiljø. Nogle af eleverne lærer godt, når de sidder ved et bord, andre arbejder bedst, når der er mulighed for at sidde i en sofa eller en sækkestol, andre har brug for at røre sig osv. Derfor bestræber vi os på at indrette de fysiske rammer, så de modsvarer de forskellige læringsstile, så eleverne indimellem har mulighed for arbejde i det miljø, hvor de har de bedste læringsmuligheder.

Elevgruppen

Friskolen har omkring 200 elever fra børnehaveklassen/0. klasse til og med 9. klasse. Eleverne kommer hovedsageligt fra lokalsamfundet, men der kommer også en del fra omegnskommunerne, ikke mindst i overbygningen. I børneskolen (0. kl. til 6. kl.) tilstræbes det at opnå en klassestørrelse på omkring 21 elever, mens der i overbygningsklasserne typisk er 23-24 elever. Det opfattes som positivt for overbygningsklasserne at få et frisk pust af elever fra andre skoler.

Da skolen også har en efterskole med omkring 95 elever i 9. og 10. klasse, er der grobund for et godt ungdomsmiljø på skolen.

Organisering

Friskolen er organiseret i tre teams: Indskolingsteamet for 0. kl. til og med 3. klasse, mellemtrinnet for 4., 5. og 6. klasse og overbygningen for 7., 8. og 9. klasse.

I løbet af skoleåret er der 2 emneuger og en række emnedage, der er fælles for hele friskolen, og hvor der arbejdes tværfagligt og ofte på tværs af klassetrin. Øvrige emneuger og emnedage aftales og planlægges i de enkelte teams. De fleste klasser er desuden på en overnatningstur eller en lejrskole hvert skoleår.

Vi lægger stor vægt på den grundlæggende indlæring i humanistiske såvel som i naturvidenskabelige fag, ligesom vi prioriterer den praktisk-musiske fagrække højt.

For børn, hvis udvikling kræver særlig hensyntagen og støtte, tilbydes der læseløft og/eller matematikløft eller anden støtte.

Vi giver først karakterer i slutningen af 8. klasse og dernæst i 9. klasse; første gang i forbindelse med skole-samtalerne i efteråret, anden gang i forbindelse med elevernes ansøgninger til ungdomsuddannelserne og til sidst en standpunktskarakter ved skoleårets afslutning. Derudover får eleverne i 9. klasse karakterer for projektopgaven, hvis de ønsker det.

I børneskolen har vi en årlig skolehjemsamtale, som børnene kan deltage i, hvis det ønskes. I 7. - 9 klasse har vi også en skolesamtale, hvor forældrene kan, og hvor de unge mennesker skal deltage. Ved disse samtaler bestræber vi os på at få belyst udbyttet af undervisning og skoleliv så klart som muligt. Se desuden afsnittet om evaluering.

Dagsrytme

Skoledagen begynder med fælles morgensang. Morgensang er en vigtig del af skolens liv. Her mødes alle elever og lærere hver dag.

Morgensangen består af en morgensang/morgensalme, et fadervor og en sang eller et andet indslag, ofte valgt af eleverne. Derudover er der orientering om stort og småt vedrørende skolens daglige liv.

Skoledagen starter altid kl. 8.30 og slutter tidligst kl. 12. Der undervises som ofte i enheder på 90 minutter, så dagsprogrammet ser sådan ud:

- 08.30-08.40: Morgensang
- 08.40-10.10: Undervisning
- 10.10-10.30: Pause
- 10.30-12.00: Undervisning
- 12.00-12.30: Pause
- 12.30-14.00: Undervisning
- 14.15-15.45: Undervisning (Overbygningen)

Undervisningen i friskolen

De boglige fag: Ifølge friskoleloven skal skolen tilbyde en undervisning, der står mål med hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. I 7. - 9. klasse er undervisningen tilrettelagt således, at eleverne efter 9. klasse kan aflægge folkeskolens 9. -klasseprøver (FP9) i fagene dansk, engelsk, tysk, historie, kristendom, samfundsfag, matematik, fysik/kemi, biologi, geografi og idræt.

Tilsynet med om skolen leverer en undervisning, der står mål med hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, varetages af en tilsynsførende, der forestår det eksterne tilsyn. Derudover er der udarbejdet retningslinjer for forældreklubsens eget tilsyn. Se evt. skolens hjemmeside.

De praktisk/musiske fag: Sang og musik er en væsentlig del af skolelivet hos os, og vi bestræber os på, at skolens børn og unge opnår et godt kendskab til den danske sangskat. I hele børneskolen undervises der i sang og musik. Billedkunst har børnene fra 1. klasse, og fra 3. klasse har de desuden fagene sløjd, håndarbejde og madkundskab. Undervisningen er semesterdelt og som regel i hold på ikke over 12 elever. I 5.-6. klasse har eleverne billedkunst i et halvt år og drama i et halvt år. I 7. og 8. klasse er billedkunst obligatoriske fag, som eleverne aflægger prøve i efter 8. klasse.

Hos os er de praktisk/musiske fag lige så centralt placeret som skolens øvrige fag.

Indskolingen:

0. kl. har 21 undervisningslektioner om ugen sammen med deres klasselærer, Tina Tofting (TT). I 1 af disse lektioner er der engelsk på skemaet, som varetages af deres klasselærer.

Humanistiske fag i indskolingen										
For hvert fag er anført antal ugentlige lektioner, samt underviserens initialer										
Kl. trin	Dansk		Kristendom/For-tælling		Engelsk					
1. kl.	12	RS	1	RS	2	RS				
2. kl.	11	HB	1	HB	2	RS				
3. kl.	9	MC	1	KF	2	MN				
Naturvidenskabelige fag i indskolingen										
Kl. trin	Matematik		Natur/Teknik							
1. kl.	5	KF								
2. kl.	5	MC	2	HB						
3. kl.	5	KF	2	MC						
Praktisk-musiske fag i indskolingen										
Kl. trin	Idræt		Musik		Billedkunst		PM-fag		*	
1. kl.	2	MC	2	KF	2	RS			Sløjd	Ro
2. kl.	2	MC	2	KF	2	HB			Tekstil	HB
3. kl.	2	MN	2	KF	2	MH	2	*	Mad	AB

AB: Alberte Bernsen, HB: Helle Bjørn, KF: Kristine Frandsen, MC: Mette Kostelecka, MH: Maja Hviid, MN: Martina Nielsen, RS: Rikke Schulz, Ro: Morten Rohde

Mellemtrinnet:

Humanistiske fag på mellemtrinnet										
For hvert fag er anført antal ugentlige lektioner, samt underviserens initialer										
Kl. trin	Dansk		Historie/Fortælling		Kristendom		Engelsk		Tysk	
4. kl.	7	MH	1	Ro	1	MH	3	Ro	1	MH
5. kl.	7	MN	1	Ro	1	Ro	3	MN	1	MH
6. kl.	7	MN	1	Ro	1	Ro	3	Ro	2	MH
Naturvidenskabelige fag i mellemgruppen										
Kl. trin	Matematik		Natur/Teknik							
4. kl.	5	SI	3	SI						
5. kl.	5	LN	3	SI						
6. kl.	5	LN	3	LN						
Praktisk-musiske fag i mellemgruppen										
Kl. trin	Idræt		Billedk.	Drama	Mu- sik	Sløjd	Tekstil	Hjemk.		
4. kl.	2	AB	2 - AV		4 lektioner i turnus – KF, Ro, HB, AB					
5. kl.	2	MN	2 l. i ½ år, AV og MH		4 lektioner i turnus – CF, Ro, AV/LN, AB/MN					
6. kl.	2	AB	2 l. i ½ år, AV og MH		4 lektioner i turnus – CF, Ro, AV/LN, AB/MN					

AB: Alberte Bernsen, AV: Anette Vraakjær, CF: Christopher Forsberg, HB: Helle Bjørn, KF: Kristine Frandsen, LN: Lisbeth Nielsen, MH: Maja Hviid, MN: Martina Nielsen, Ro: Morten Rohde, SI: Steffen Illermann

Elever på mellemtrinnet har desuden mulighed for at gå til kor én gang ugentligt i en given periode, og elever i 4.-5. klasse får tilbudt svømmeundervisning i vinterhalvåret.

Overbygningen:

Humanistiske fag i overbygningen														
For hvert fag er anført antal ugentlige lektioner, samt underviserens initialer														
	Dansk		Engelsk		Tysk		Historie		Kristendom		Samfundsfag		Kl. time	
7. kl.	7	ML	2,5	CF	3	ML	2	SI					1	ML
8. kl.	5	AB	3	CF	3	ML	2	SI	1	SI	2	CJ	1	CJ
9. kl.	6	CF	3	CF	4	ML	1	PS	1	PS	2	CJ	1	CF
Naturvidenskabelige fag i overbygningen														
	Matematik		Fysik/kemi		Geografi		Biologi		Idræt					
7. kl.	5	SI	2	CJ	2	EEJ	2	EEJ	2	SI				
8. kl.	5	LJ	2	CJ	1	CJ	2	CJ	2	AB				
9. kl.	5	PS	3	CJ	1	CJ	2	CJ	2	EEJ				
Praktisk-musiske fag i overbygningen														
I 7. og 8. klasse er billedkunst obligatorisk, og det er det praktisk-musiske fag, eleverne aflægger prøve i slutningen af 8. klasse 7. – 9. klasse har minimum 2 ugentlige lektioner med valgfag. Der kan bl.a. vælges mellem bl.a. musik, valgidræt, teknologi, sløjd, madlavning, (AB, AP, AV, CF, CJ, MN, Ro). Der er desuden tilbud om lektiecafé.														

AB: Alberte Bernsen, AP: Anne Poulsen, AV: Anette Vraakjær, CF: Christopher Forsberg, CJ: Carsten Janum, EEJ: Esben Jørgensen, LJ: Lau Jensen, ML: Marianne Lauritsen, MN: Martina Nielsen, PS: Peter Sippel, Ro: Morten Rohde, SI: Steffen Illermann

Den lektiefrie børneskole

På Glamsbjerg Fri- og Efterskole er friskolens børnehaveklasse til og med 6. klasse lektiefri. Den lektiefrie børneskole betyder, at læreren ikke rutinemæssigt giver lektier for. Som udgangspunkt skal man kunne nå at lære det, der skal læres, i det tidsrum, barnet går i skole.

Skolen kan dog altid, i samarbejde med forældrene, lave individuelle aftaler om hjemmearbejde og ekstra træning af specifikke færdigheder, som f.eks. læsning.

At komme til at lege eftermiddagen væk må aldrig være et problem i børneskolen på Glamsbjerg Fri- og Efterskole. Læringen skal bygges på motivation og nysgerrighed. Vi vil altid opfordre til at arbejde videre derhjemme, når man har tid og lyst, vise skolesager til far, læse højt for mor, øve tabeller med bedstemor eller se på landkort med bedstefar. Det faglige udbytte er stort, når man er motiveret.

En lektiefri børneskole på Glamsbjerg Fri- og Efterskole betyder i praksis:

- at hjemmearbejdet for elever til og med 6. klasse er baseret på individuelle aftaler mellem skole og hjem.
- at det ikke altid er de langsomme elever, der har lektier for.
- at den daglige undervisning ikke er baseret på hjemmearbejde.
- at alle elever har et fælles udgangspunkt og møder hver dag uden dårlig samvittighed.
- at skolen forventer, at forældrene interesserer sig for børnenes faglige udvikling ved jævnlige at læse, regne, snakke og undre sig sammen med deres børn.

Støtte og inklusion

Støttecentres undervisningstilbud er rettet mod normalt begavede elever, som har specifikke vanskeligheder i dansk, matematik og evt. andre fag.

Elever med faglige vanskeligheder tilbyder i periode læseløft eller matematikløft på mindre hold.

Hvis der er ressourcer til det, tilbyder vi også korte forløb med få ugentlige timer til elever, der har brug for samtaler/social træning.

Formål med støttecentrets arbejde:

- Afdækning af elevens ressourcer og kompetencer
- Styrkelse af elevens selvtillid og selvværdsfølelse
- Forbedring af læse-/staveniveau
- Forbedring af den mundtlige og skriftlige udtrykssevne
- Forbedring af matematiske kompetencer
- Forbedring af arbejdsvaner og bevidstgørelse af nødvendigheden af gode arbejdsvaner.

Metode:

Der arbejdes ud fra den enkelte elevs standpunkt. Derfor starter og slutter hvert forløb med, at der tages en matematikprøve + individuelle læse-/staveprøver på elever.

Sammen med de iagttagelser, lærerne har gjort undervejs i forløbet, danner disse prøver udgangspunkt for en mundtlig og skriftlig orientering af elevens forældre, lærere samt skolens psykolog. Der orienteres om elevens standpunkt, arbejdsvaner, fremgang og der gives forslag til en fremtidig handleplan.

Danskundervisningen indeholder intensiv lydtræning, intensiv læse-/staveundervisning samt mundtlig og skriftlig formulering.

Visitering:

Klasse-/dansk- eller matematiklærer indstiller eleven til et intensivt forløb via støttecentrets koordinator.

De individuelle prøver viser, hvor stort behovet er.

Støttecentrets konsulentfunktion:

Udover at tage sig af undervisningen har støttecentrets lærere også en konsulentfunktion:

- Støttecentret følger elevernes læse-/staveudvikling fra 1.-4. klassesettrin og ved overgangen fra mellemtrin til overbygning.
- Støttecentret afholder konferencer omkring ovennævnte klasser, støttecentrets elever, samt elever, der kan være opmærksomhedskrævende.
- Støttecentret afholder samtaler, hvor forældrene orienteres og vejledes.
- Støttecentret vejleder kolleger i faglige forhold.
- Støttecentret holder kontakten til skolens psykolog, læsevejleder og forstander.

Læs mere om støttecentret i bilag 1.

Folkeskolens Fælles Mål

Vi underviser efter Folkeskolens Fælles Mål i de boglige, prøveforberedende fag, samt i de fleste øvrige fag; dog har vi valgt at bibeholde fagene sløjd og håndarbejde, hvor Folkeskolen firkantet sagt har slået dem sammen til faget Håndværk og Design.

Fælles Mål består af fagformål, kompetencemål og underliggende færdigheds- og vidensområder, samt vejledende færdigheds- og vidensmål.

I 2017 kom en lempelse af bindingerne i Fælles Mål for at give skoler, lærere og pædagoger større råderum i tilrettelæggelsen af undervisningen.

[Fælles Mål](#)

[Lempelse af Fælles Mål](#)

Børnehaveklassen/0. klasse

Undervisningen i 0. klasse tager udgangspunkt i Folkeskolens Fælles Mål og de kompetenceområder, der vægtes heri.

I 0. klasse er der for alle kompetenceområder et særligt fokus på en legende tilgang til de faglige aktiviteter, og da leg skal udgøre et centralt element i børnehaveklassens aktiviteter skal undervisningen i faglige aktiviteter tage udgangspunkt i funktionelle sammenhænge og ikke udgøre et løst træningselement i formelle færdigheder.

Kompetenceområderne i 0. klasse er følgende:

Sprog	Matematisk opmærksomhed	Naturfaglige fænomener	Kreative og musiske udtryksformer	Krop og bevægelse	Engagement og fællesskab.
Eleven er opmærksom på forskellige måder at anvende sprog på	Eleven kan anvende tal og geometrisk sprog i hverdagsituationer	Eleven kan ud fra viden og erfaring færdes iagttagende i naturen	Eleven kan udtrykke sig i billeder, musik og drama	Eleven kan foretage valg, der styrker og udvikler kroppen	Eleven kan bidrage til fællesskabet og drage omsorg for sig selv og andre

I 0. klasse er der desuden begynder-engelsk, også med fokus på det legende element.

Læs evt. mere om [Fælles Mål for 0. klasse her](#).

Boglige fag

Dansk og matematik har et solidt undervisningstimental gennem hele skoleforløbet, og for yderligere at styrke de grundlæggende færdigheder har vi et forløb af 2-3 ugers varighed, hvor skoledagen hver dag begynder med 20-30 minutters træning i læsning, - også kaldet læsebånd.

Undervisningen i de boglige fag følger Folkeskolens Fælles Mål og de kompetenceområder, der skitseres her.

Dansk

Vi følger Undervisningsministeriets forenklede fællesmål og dertilhørende trinmål, i friskolen kaldet delmål. Herunder de faglige fællesmål:

Stk. 1 Eleverne skal i faget dansk fremme deres oplevelse og forståelse af litteratur og andre æstetiske tekster, fagtekster, sprog og kommunikation som kilder til udvikling af personlig og kulturel identitet. Faget skal fremme elevernes indlevelsesevne og deres æstetiske, etiske og historiske forståelse.

Stk. 2. Eleverne skal i faget dansk styrke deres beherskelse af sproget og fremme deres lyst til at bruge sproget personligt og alsidigt i samspil med andre. Eleverne skal udvikle en åben og analytisk indstilling til samtids og andre perioders og kulturers udtryksformer. Eleverne skal i faget dansk udvikle deres udtryks- og læseglæde og kvalificere deres indlevelse og indsigt i litteratur og andre æstetiske tekster, fagtekster, sprog og kommunikation.

Stk. 3. Eleverne skal i faget dansk have adgang til de skandinaviske sprog og det nordiske kulturfællesskab.

I dansk arbejdes der med 4 kompetenceområder

- Læsning
- Fremstilling
- Fortolkning
- Kommunikation

1.-2. klasse

I første forløb bygges der videre på arbejdet med udvikling af elevernes tale- og skriftsprog og forståelse af talt og skrevet sprog, som blev påbegyndt i børnehaveklassen. Den enkelte elev og eleverne i fællesskab arbejder med sproget i mange forskellige situationer ved at tale, lytte, skrive og læse samt udforske sproget og udvikle ordforrådet, både gennem direkte undervisning og gennem leg og eksperimenter.

Hovedvægten lægges på arbejdet med de elementære læse-, skrive- og stavefærdigheder, og eleverne skal derfor i den daglige undervisning indgå i skriftsproglige sammenhænge, hvor de lærer at læse og skrive. Direkte undervisning i bogstavernes lyde og deres forbindelser til ord skal være et centralt element i arbejdet.

Eleverne skal i arbejdet med at udvikle deres læsning og skrivning stifte bekendtskab med mange forskellige typer af tekster. Teksterne kan tage udgangspunkt i såvel velkendte emner fra elevernes hverdag og erfaringsverden, som nye og hidtil ukendte emner.

Undervisningen skal tilrettelægges, så eleverne har mulighed for at udforske sprog og tekster med henblik på at udvikle egne kompetencer på området, og de skal lære hensigtsmæssige elementære strategier, således at de bliver i stand til at læse teksterne selvstændigt og med brug af disse strategier. Læsning og skrivning er parallelle processer. Eleverne udvikler deres skrivefærdigheder ved også at læse og deres læsefærdigheder ved også at skrive.

Læsning	Fremstilling	Fortolkning	Kommunikation
Eleven kan læse enkle tekster sikkert og bruge dem i hverdagssammenhænge	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og bilde i nære og velkendte situationer	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer gennem samtale om litteratur og andre æstetiske tekster	Eleven kan kommunikere med opmærksomhed på sprog og relationer i nære hverdagsituationer

3.-4. klasse

Hvor fokus i det første trinforløb primært var rettet mod at lære eleverne at læse og skrive med fokus på indholdet, begynder eleverne her i stadig større grad at handle fagligt ved at arbejde undersøgende med sprog og tekster, og teksterne bliver i højere grad multimodale. Eleverne skal efterhånden kunne læse lette tekster flydende med umiddelbar genkendelse af mange ord, og de skal få mere og mere fokus på at læse for at få gode oplevelser og for at få faglig viden.

Læsning bliver efterhånden også den væsentligste kilde til forståelse af nye ord, begreber og virkemidler i tekster. Eleverne skal skrive tekster på baggrund af indholdet i læste, set og hørt tekster, som kan inspirere og kvalificere deres egne fremstillinger.

Eleverne skal lære at fortolke litteratur og formidle og kommunikere viden og budskaber i både formelle og uformelle situationer. Eleverne skal opnå praktisk færdighed med sprog og tekster gennem undervisning, oplevelse, udforskning og erfaring, og de skal i stadig højere grad kunne give udtryk for egne tanker, følelser, oplevelser og viden.

Læsning	Fremstilling	Fortolkning	Kommunikation
Eleven kan læse multimodale tekster med henblik på oplevelse og faglig viden	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer	Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	Eleven kan følge regler for kommunikation i overskuelige formelle og sociale situationer

5.-6. klasse

Fokus på faglige og formelle sammenhænge i andet forløb videreudvikles nu i tredje forløb til at blive mere systematisk og målrettet. Eleverne skal arbejde med en mere undersøgende tilgang til sprog og tekster. De skal lære at analysere og forstå stadig mere komplekse tekster, og de skal lære at planlægge og strukturere mere komplicerede arbejdsprocesser. Der lægges vægt på elevernes fortsatte arbejde med udvikling af ordforråd og begreber.

Læsning og skrivning udvikles i et fortsat samspil, og eleverne skal vænnes til at iagttage tekststrukturer og genretræk og reproducere dem i egne tekster. Elevernes færdigheder i at læse og fremstille, herunder skrive, stave og formidle, skal udvikles og konsolideres i arbejdet med alle typer tekster. Der stilles større krav til elevernes evne til at undersøge, systematisere, strukturere og vurdere indholdet i de tekster, de arbejder med.

Eleverne skal kunne overvåge egen læseforståelse og revidere egen arbejdsproces, når de læser og fremstiller tekster, og de skal kunne perspektivere tekster i forhold til andre tekster. Eleverne skal udvikle et fagsprog, så de kan udtrykke sig om egen læreproces ved fx at sætte ord på brugen af læseforståelsesstrategier, skrivestrategier og analyseredskaber til fortolkning og kommunikation.

Desuden har vi fokus på arbejdet med kommunikation i den mundtlig undervisning med udgangspunkt i formelle og uformelle sammenhænge.

Læsning	Fremstilling	Fortolkning	Kommunikation
Eleven kan læse og forholde sig til tekster i faglige og offentlige sammenhænge	Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i formelle situationer	Eleven kan forholde sig til almene temaer gennem systematisk undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	Eleven kan kommunikere med bevidsthed om sprogets funktion i overskuelige formelle og sociale situationer

7.-9. klasse

De forskellige danskfaglige dimensioner integreres i arbejdet med sprog og alle typer tekster. Bearbejdelsen af oplevelser og erfaringer skal i stigende grad støttes af analytisk virksomhed, der fører frem mod, at eleverne kan diskutere, reflektere og vurdere. Genarbejdet skal stå centralt, og eleverne skal arbejde med at kunne genkende, fortolke og reproducere de forskellige genrer både i de skriftlige, mundtlige og multimo-

dale tekster. Elevernes læse- og fremstillingserfaringer samler sig i dette forløb, og de udvikler et fagligt begrebsapparat til at karakterisere, sammenligne, reflektere over og diskutere sprog og tekster. De skal arbejde videre med systematiske undersøgelser af faglige og æstetiske tekster.

Eleverne skal endvidere udvikle kommunikative kompetencer og forene deres forståelser af kompetenceområderne i refleksioner over kultur, identitet og sprog. Elevernes tilegnelse af et varieret og sikkert ord- og begrebsforråd står fortsat centralt, og færdigheder i at læse, skrive og stave konsolideres. Eleverne skal i højere grad blive i stand til at læse omfangsrige tekster, og der skal fortsat arbejdes med at fastholde og udbygge læselyst og læsevaner.

Eleverne skal læse og skrive tekster, som er stadig mere komplekse og flertydige, og som kan lægge op til forskellige fortolkninger. Eleverne skal kunne fremstille større multimodale tekster, og de skal kunne begrunde deres fortolkninger med udgangspunkt i teksters udsagn. Målet er, at eleverne skal udvikle en analytisk, fortolkende og kritisk bevidsthed over for tekster.

Læsning	Fremstilling	Fortolkning	Kommunikation
Eleven kan styre og regulere sin læseproces og diskutere teksters betydning i deres kontekst	Eleven kan udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til genre og situation	Eleven kan forholde sig til kultur, identitet og sprog gennem systematisk undersøgelse og diskussion af litteratur og andre æstetiske tekster	Eleven kan deltage reflekteret i kommunikation i komplekse formelle og sociale situationer

Læs evt. yderligere om [Fælles Mål for danskfaget her](#).

Engelsk

Glamsbjerg friskole følger Folkeskolens fællesmål som formuleret og beskrevet af Undervisningsministeriet.

Kompetenceområderne i engelsk er

- Mundtlig kommunikation
- Skriftlig kommunikation
- Kultur og samfund

Eleverne er fordelt på indskoling (0.-3. klasse), mellemtrin (4.-6. klasse) og overbygningen (7.-9. klasse).

0.-3. klasse

Undervisningen bygger på, at eleverne bl.a. fra danskundervisningen har kunnen, viden og erfaringer med hensyn til kommunikation, sprog og sprogbrug, læringsstrategier samt forståelse for deres omverden. Hovedvægten lægges på det mundtlige arbejde. Gennem legeprægede aktiviteter opbygges elevernes sproglige selvtillid. Eleverne skal hjælpes til aktivt at konstruere mening gennem sammenkædning af sprog og handling.

Emneområderne skal dels være konkrete og virkelighedsnære, dels appellere til elevernes fantasi. Det er centralt, at læreren taler engelsk til eleverne fra starten, da det er et vigtigt element i opbygningen af kommunikationsfærdigheder.

Læreren skal tilpasse sit sprog til aldersgruppen og anvende kropssprog og mimik som vigtige elementer for elevernes forståelse.

Mundtlig kommunikation	Skriftlig kommunikation	Kultur og samfund
Eleven kan deltage i korte og enkle samtaler om konkrete hverdagssemner på engelsk	Eleven kan forstå og skrive hyppige ord og udtryk samt korte tekster om hverdagssemner på engelsk	Eleven kan sammenligne børns hverdag i engelsksprogede lande med egen hverdag

4.-6. klasse

Der er fokus på emner fra elevernes hverdag og interesseområder. Gennem mundtlig og skriftlig kommunikation videreudvikles deres kommunikationsfærdighed og sproglige bevidsthed.

I løbet af 5. og 6. klasse undervises eleverne i den elementære grammatik.

Det mundtlige arbejde udgør stadig den største del af arbejdet med sproget, men det er vigtigt, at skriftsproget understøtter mundtligheden. Samtidig opbygges det skriftlige arbejde langsomt som et selvstændigt kommunikativt redskab.

Faglig læsning i engelsk introduceres i 6. klasse, således at der bygges på den viden, eleverne har fra dansk og de andre fag. Undervisningen skal foregå på engelsk.

Mundtlig kommunikation	Skriftlig kommunikation	Kultur og samfund
Eleven kan deltage i kortere samtaler og give korte sammenhængende fremstillinger af almindelige situationer og emner på engelsk	Eleven kan forstå og skrive kortere tekster i forskellige genrer på engelsk	Eleven kan indgå i enkle kulturmøder ved brug af forskellige medier

7.-9. klasse

Eleverne skal arbejde med emner af personlig, kulturel og samfundsmæssig relevans.

Sproget bruges fortsat som kommunikationsmiddel, men med øget fokus på formål, præcision og nuancering.

Det skriftlige arbejde skal nu have større fokus som et selvstændigt kommunikativt redskab. Undervisningen skal foregå på engelsk og skal forberede eleverne på den senere anvendelse af engelsk i uddannelsessystemet.

Eleverne skal efterhånden kunne arbejde mere selvstændigt og med større grad af medbestemmelse.

Mundtlig kommunikation	Skriftlig kommunikation	Kultur og samfund
Eleven kan deltage i længere spontane samtaler og argumentere for egne synspunkter på engelsk	Eleven kan forstå og skrive længere sammenhængende tekster med forskellige formål på engelsk	Eleven kan agere selvstændigt i internationale kulturmøder på baggrund af forståelse af kulturelle og samfundsmæssige forhold

Læs evt. mere om [Fælles Mål for engelsk her](#).

Tysk

Der undervises i tysk fra 4. klasse, og fagets kompetenceområder er

- Mundtlig kommunikation
- Skriftlig kommunikation
- Kultur og samfund

4.-7. klasse

Fra den første undervisning lægges hovedvægten indholdsmæssigt på det nære miljø og emner fra elevernes hverdag. Der er fokus på det tyske sprogs nære slægtskab med dansk, og gennem arbejdet med tysk udtale og intonation opøver eleverne deres færdigheder i at lytte og tale.

I skriftlig kommunikation fokuseres der på transparente ord og gættestrategier som en vej til elevernes egen produktion af enkelte sætninger. Eleverne skal stifte bekendtskab med de tysktalende landes geografi

og med kultur, hvilket danner udgangspunkt for deres forståelse af og indsigt i tysktalende landes kultur- og samfundsforhold.

Mundtlig kommunikation	Skriftlig kommunikation	Kultur og samfund
Eleven kan kommunikere på tysk mundtligt om nære emner i et meget enkelt og forståeligt sprog	Eleverne kan kommunikere på tysk skriftligt om nære emner i et meget enkelt og forståeligt sprog	Eleven kan sammenligne eksempler på tysksproget kultur og egen kultur

8.-9. klasse

I dette forløb lægges der vægt på, at eleverne gennem mundtlig og skriftlig kommunikation videreudvikler deres færdigheder i at kommunikere samt deres sproglige bevidsthed. I mundtlig kommunikation skal eleverne lære at forstå og bruge både hovedindhold og detaljer, og efterhånden skal de lære at redegøre for egne holdninger i et sammenhængende sprog.

Eleverne skal lære at skelne mellem forskellige læste teksttyper og selv kommunikere klart og forståeligt på skrift afstemt efter modtager og valg af medie. Eleverne skal opnå en udvidet kulturforståelse.

Mundtlig kommunikation	Skriftlig kommunikation	Kultur og samfund
Eleven kan kommunikere på tysk mundtligt i et forståeligt og sammenhængende sprog	Eleven kan kommunikere på tysk skriftligt i et forståeligt og sammenhængende sprog	Eleven kan forstå og anvende forståelse for kultur

Læs evt. mere om [Fælles Mål for tysk her](#).

Historie

Der undervises i Danmarkshistorie fra 4. klasse, og fagets kompetenceområder er:

- Kronologi og sammenhæng
- Historiebrug

4. klasse

Undervisningen bygger på elevernes umiddelbare opfattelser af tid og rum og tager udgangspunkt i det nære. Eleverne kan placere begivenheder og personer med betegnelser som før, samtidig med og efter (relativ kronologi). Eleverne kan se sammenhænge mellem tid og forandring.

Undervisningen foregår primært som fortællefag, men eleverne skal også øve sig i at udtrykke sig om historie på forskellige måder, fx ved at tegne og dramatisere.

Emneområderne tager udgangspunkt i det nære og skal appellere til elevernes egen hverdag og liv.

Eleverne skal præsenteres for forskellige kilder og udtryksformer med henblik på at opnå viden om fortiden. Eleverne opnår viden om fortiden gennem fortællingen. Historiske spor i nærområdet bearbejdes og sprogliggøres.

Undervisningen tager udgangspunkt i elevernes forståelse for, hvorledes historie bruges, samt hvordan eleverne oplever sig som historieskabte og historieskabende. Eleverne udvikler forståelse af samspil mellem fortidsfortolkninger og nutidsforståelser gennem arbejdet med konstruktion af historiske scenarier og fortællinger.

Kronologi og sammenhæng	Historiebrug
-------------------------	--------------

Eleven kan relatere ændringer i hverdag og livsvilkår over tid til eget liv	Eleven kan fortælle om, hvordan mennesker er påvirket af og bruger historie
---	---

5.-6. klasse

Kronologi og sammenhæng bygger videre på den forståelse af kronologi og sammenhænge, eleverne har opnået gennem undervisningen i 3.-4. klasse. Eleverne kan med stigende sikkerhed placere begivenheder og personer i absolut kronologisk rækkefølge samt forklare principper for inddeling af historien i perioder. Eleverne har kendskab til historiske perioder og kan gøre rede for brud og kontinuitet i historiske forløb. Eleverne har indsigt i samspil mellem Danmarks og omverdenens historie.

Undervisningen bygger videre på lærerens fortælling, hvorigennem eleverne stifter bekendtskab med historiske spor og forskellige kilder til at opnå viden om fortiden. Eleverne debatterer desuden historiske problemstillinger.

Elevernes forståelse, for hvorledes de og andre bruger og har brugt historie med forskellige sigter, styrkes – og dermed hvordan de og andre oplever sig og har oplevet sig som historieskabte og historieskabende. Eleverne udvikler deres forståelse af samspil mellem fortidsfortolkninger og nutidsforståelser gennem arbejdet med konstruktion af historiske scenarier og fortællinger.

Kronologi og sammenhæng	Historiebrug
Eleven kan sammenligne væsentlige træk ved historiske perioder	Eleven kan perspektivere egne og andres historiske fortællinger i tid og rum

7-9. klasse

I 7. og 8. klasse undervises i to lektioner om ugen. I 9. klasse undervises i en lektion om ugen.

Kronologi og sammenhæng bygger videre på den kronologiske forståelse, eleverne har fra undervisningen i de foregående trinforløb. Eleverne skal i stigende grad blive fortrolige med og kunne anvende absolut kronologi, herunder kunne diskutere principper for inddeling af historien i perioder. Eleverne kan analysere brud og kontinuitet i historiske forløb. Eleverne har indsigt i forskellige former for samspil mellem Danmarks og omverdenens historie. Undervisningen bygger videre på og udvikler de metodiske færdigheder og sproglige kompetencer, eleverne har opnået i de tidlige faser i forhold til arbejder med forskellige kildetyper. Undervisningen tager afsæt i og udvikler den forståelse, eleverne har opnået i tidligere faser af, hvorledes historie bruges og er brugt med forskellige sigter. Undervisningen skal lægge op til, at eleverne reflekterer over samspil mellem fortidsfortolkning, nutidsforståelse og fremtidsforventning på baggrund af arbejdet med konstruktion af historiske scenarier og fortællinger. Derved styrkes elevernes erkendelse af at være historieskabte og historieskabende.

Undervisningen indeholder fortsat fortælling som formidlingsform, men det vægtes også, at eleverne selv får mulighed for at arbejde med historien, historiske kilder og historieformidling.

Kronologi og sammenhæng	Kildearbejde	Historiebrug
Eleven kan på baggrund af et kronologisk overblik forklare, hvorledes samfund har udviklet sig under forskellige forudsætninger	Eleven kan vurdere løsningsforslag på historiske problemstillinger. Eleven kan omgås historiske effekter hensigtsmæssigt, og udlede viden og erfaring fra dem.	Eleven kan forklare samspil mellem fortid, nutid og fremtid

Kristendom

Fagets kompetenceområder er:

- Livsfilosofi og etik
- Bibelske fortællinger
- Kristendom

1.-3. klasse

Undervisningen skal fremme og imødekomme elevernes åbenhed og spørgelyst om tilværelsen og skal tage udgangspunkt i elevernes umiddelbare erfaringer. Undervisningen skal lede frem mod, at eleverne tilegner sig viden og færdigheder, der sætter dem i stand til at samtale om almene tilværelsesspørgsmål. Eleverne skal kende til og kunne gengive centrale fortællinger i Det Gamle Testamente og andre mytologier. Eleverne skal kende til enkle faglige begreber, symboler og ritualer, samt være bekendt med de kristne højtider.

Undervisningen bygger på den mundtlige fortælling, som er med til at udvikle elevernes forestillingsevne, koncentrationsevne, sproglige opmærksomhed og evne til at lytte.

1. klasse: Det gamle testamente

2. klasse: Nordisk mytologi

3. klasse: Græsk mytologi

På alle trin arbejdes løbende med de kristne højtider, livsfilosofi og etik.

Livsfilosofi og etik	Mytologiske fortællinger	Kristendom
Eleven kan undres, udtrykke og forholde sig til grundlæggende filosofiske temaer og dilemmaer	Eleven har kendskab til centrale religiøse fortællinger	Eleven har kendskab til det gamle Testamente og de kristne højtider.

15

4.-6. klasse

Der arbejdes hen mod, at eleverne får et mere bevidst forhold til at anvende faglige begreber og det religiøse sprogs virkemidler. Det skal medvirke til, at eleverne bliver i stand til at se tilværelsen i et bredere perspektiv.

Eleverne skal kunne gengive sammenhænge og modsætninger mellem Det Gamle og Nye Testamente samt forholde sig til centrale fortællinger i et nutidigt og historisk perspektiv.

Der arbejdes videre med ritualer og symboler samt andre genstande, ligesom sang og samtale om salmer og sange inddrages.

Elevernes forståelse kvalificeres gennem bl.a. samtale, diskussion, problemløsning samt bevægelse og andre praktisk/musiske aktiviteter.

Livsfilosofi og etik	Bibelske fortællinger	Kristendom
Eleven kan udtrykke sig nuanceret om den religiøse dimensions indhold og betydning ud fra grundlæggende tilværelsesspørgsmål og etiske principper.	Eleven kan genkende temaer fra centrale bibelske fortællinger i kulturelle udtryk	Eleven kan forklare, hvad kristendom er og gengive hovedtræk i kristendommens historie, herunder folkekirkens betydning i Danmark

7.-9. klasse

I 7. klasse undervises der ikke i Kristendom. I stedet er der mulighed for at deltage i konfirmationsforberedelse. I 8. og 9. klasse undervises der en lektion om ugen.

Livsspørgsmål belyses gennem etiske og filosofiske problemstillinger. Arbejdet med grundlæggende tilværelsesspørgsmål udvikler sig til at få et mere alment og generelt perspektiv. Menneskets biologiske udviklingshistorie og adfærd udforskes, med fokus på individet som del af dynamiske gensidigt påvirkende gruppestrukturer. Det skal lede hen mod, at eleverne kan diskutere og forholde sig til grundlæggende tilværelsesspørgsmål, moral og adfærd på et fagligt grundlag.

Eleverne skal arbejde med ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser. Der arbejdes hen mod, at eleverne får kendskab til centrale grundbegreber inden for udvalgte religioner og andre livsopfattelser og bliver i stand til at diskutere og sammenholde værdierne bag disse og deres betydning for danske forhold.

Livsfilosofi og etik	Bibelske fortællinger	Kristendom	Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser
<p>Eleven kan forholde sig til den religiøse dimensions indhold og betydning ud fra grundlæggende tilværelsesspørgsmål og etiske principper.</p> <p>Eleven kan forholde sig til adfærdsmønstre og individets påvirkning af grupper.</p>	<p>Eleven kan tolke grundlæggende værdier ud fra centrale bibelske fortællinger</p>	<p>Eleven kan forholde sig til forskellige tolkninger af kristendom og til hovedtræk i kristendommens historie, herunder folkekirkens betydning i Danmark</p>	<p>Eleven kan forholde sig til hovedtanker og problemstillinger i de store verdensreligioner og livsopfattelsers oprindelse, historie og nutidige fremtrædelsesformer</p>

Læs evt. mere om [Fælles Mål for kristendomskundskab her](#).

Samfundsfag

8.-9. klasse

I 8. og 9. klasse undervises to lektioner om ugen.

Fagets kompetenceområder er:

- Politik
- Økonomi
- Sociale og kulturelle forhold
- Samfundsfaglige metoder

I samfundsfag arbejder eleverne med samfundsmæssige problemstillinger inden for politik, økonomi og sociale og kulturelle forhold. Dette for at give eleverne en større forståelse af det omgivende samfund og gøre dem klar til at deltage i de demokratiske processer, som kendetegner et demokratisk land som Danmark. Eleverne får en indsigt i forskellige former for samspil mellem Danmarks og den omgivende verden. Eleverne lærer at anvende samfundsfaglige metoder og begreber i undersøgelse og diskussion af problemstillingerne. Undervisningen bygger på og udvikler de metodiske færdigheder og sproglige kompetencer, eleverne opnår i faget, i forhold til arbejder med forskellige kildetyper. I løbet af 8. og 9. klasse besøges Christiansborg og Byretten i Odense.

Politik	Økonomi	Sociale og kulturelle forhold	Samfundsfaglige metoder
<p>Eleven kan tage stilling til politiske problemstillinger lokalt og globalt</p>	<p>Eleven kan tage stilling til økonomiske problemer</p>	<p>Eleven kan tage stilling til og handle i forhold sociale og kulturelle</p>	<p>Eleven kan anvende samfundsfaglige metoder</p>

og komme med forslag til handlinger	stillinger og handle i forhold til egen økonomi og samfundsøkonomien	sammenhænge og problemstillinger	
-------------------------------------	--	----------------------------------	--

Undervisningen indeholder fortsat fortælling som formidlingsform, men det vægtes også at eleverne selv får mulighed for at arbejde med historie, kilder og formidling.

Læs evt. mere om [Fælles Mål for samfundsfag her](#).

Matematik

Matematikundervisningen skal planlægges og gennemføres, så den tager udgangspunkt i elevernes forskellige forudsætninger og potentialer og samtidig sigter på de læringsmål, der er knyttet til forløbenes færdigheds- og vidensmål. I de enkelte undervisningsforløb skal der indgå mål fra både de matematiske kompetencer og fra de tre stofområder. Den enkelte elevs tegn på læring, evalueres løbende, så vi i samarbejdet med eleven og hjemmet sikrer elevens faglige udvikling.

På alle klassetrin fra 1. til 9. kl. har eleverne matematik i 5 lektioner om ugen.

Fagets kompetenceområder er:

- Matematiske kompetencer
- Tal og algebra
- Geometri og måling
- Statistik og sandsynlighed

1.-3. klasse

Undervisningen skal give eleverne mulighed for at bygge videre på de forskellige færdigheder, de har med sig fra børnehaveklassen, hvor der var fokus på tal, antal, figurer og mønstre, sprog og tanke. Undervisningen skal også bygge videre på de erfaringer og den viden, eleverne har med sig fra deres liv uden for skolen.

Matematiske kompetencer	Tal og algebra	Geometri og måling	Statistik og sandsynlighed
Eleven kan handle hensigtsmæssigt i situationer med matematik	Eleven kan udvikle metoder til beregninger med naturlige tal	Eleven kan anvende geometriske begreber og måle	Eleven kan udføre enkle statistiske undersøgelser og udtrykke intuitive chancestørrelser

4.-6. klasse

Hverdagserfaringer og de erfaringer, eleverne får i skolen, er fortsat udgangspunktet for undervisningen.

Eleverne bygger med lærerens støtte videre på deres forskellige matematikrelevante erfaringer, bl.a. ved at engagere sig i undersøgelser, opgaver og spil, hvor der arbejdes både mundtligt og skriftligt. Det er lærerens opgave at planlægge og gennemføre en undervisning, der sigter på, at de enkelte elever gradvist udvikler deres intuitive matematikforståelse til matematisk begrebsdannelse. I de enkelte undervisningsforløb skal der indgå mål fra både de matematiske kompetencer og fra de tre stofområder.

Matematiske kompetencer	Tal og algebra	Geometri og måling	Statistik og sandsynlighed
Eleven kan handle med overblik i sammensatte situationer med matematik	Eleven kan anvende rationale tal og variable i beskrivelser og beregninger	Eleven kan anvende geometriske metoder og beregne enkle mål	Eleven kan udføre egne statistiske undersøgelser og bestemme statistiske sandsynligheder

7.-9. klasse

I dette trinforløb bygger undervisningen i stadigt stigende grad på den viden og kunnen, som eleverne har opnået i skolesammenhæng, men elevernes matematikrelevante erfaringer fra hverdagen skal stadig have mulighed for at spille en rolle i undervisningen.

Matematiske kompetencer	Tal og algebra	Geometri og måling	Statistik og sandsynlighed
Eleven kan handle med dømmekraft i komplekse situationer med matematik	Eleven kan anvende reelle tal og algebraiske udtryk i matematiske undersøgelser	Eleven kan forklare geometriske sammenhænge og beregne mål	Eleven kan vurdere statistiske undersøgelser og anvende sandsynlighed

Undervisningen i matematik planlægges og gennemføres, så vi lever op til [Fælles Mål for matematik](#).

Natur/Teknologi

Fagets kompetenceområder er:

- Undersøgelse
- Modellering
- Perspektivering
- Kommunikation

2.- 3. klasse

Undervisningen tager udgangspunkt i den nære omverden. Undervisningen koncentrerer sig om elevernes interesse for natur og teknologi i deres hverdag, og den bygger videre på den viden og kunnen eleverne har opnået om naturen, organismer, årets rytme og vejrphenomener i løbet af deres liv hidtil. Glæden ved at gå på opdagelse, undersøge og skabe noget alene eller i fællesskab har en vigtig plads.

18

Undersøgelse	Modellering	Perspektivering	Kommunikation
Eleven kan udføre enkle undersøgelser på baggrund af egne og andres spørgsmål	Eleven kan anvende naturtro modeller	Eleven kan genkende natur og teknologi i sin hverdag	Eleven kan beskrive egne undersøgelser og modeller

4.-6. klasse

Undervisningen på mellemtrinnet bygger videre på det eleverne har arbejdet med i indskoling, og tager udgangspunkt i følgende hovedområder: Teknologi og ressourcer, mennesket, natur og miljø, stof og energi, jordklodens forandringer. Der lægges vægt på, at eleverne får større sammenhæng og perspektiv i deres viden. Der er fokus på at eleverne lærer strategier for informationsindsamling, kildekritik, brug af fagord og formidling. Elevernes evne til at arbejde med komplekse forhold og abstrakte modeller udvikles gennem undervisningen samtidig med, at der fortsat arbejdes med undersøgelser og eksperimenter.

Undersøgelse	Modellering	Perspektivering	Kommunikation
Eleven kan designe undersøgelser på baggrund af begyndende hypotesedannelse	Eleven kan designe enkle modeller	Eleven kan perspektivere natur/teknologi til omverdenen og aktuelle hændelser	Eleven kan kommunikere om natur og teknologi

Læs evt. mere om [Fælles Mål for Natur/Teknologi her](#).

Biologi

Biologiundervisningen på Glamsbjerg Friskole følger Folkeskolens formålsparagraf.

Eleverne skal udvikle deres naturfaglige kompetencer og dermed opnå indblik i, hvordan naturfagene i overbygningen i samspil med hinanden, bidrager til vores forståelse af verden.

Fagets kompetenceområder er:

- Undersøgelse
- Modellering
- Perspektivering
- Kommunikation

7.-9. klasse

I faget biologi skal eleverne tilegne sig færdigheder og viden om krop og sundhed, økosystemer, mikrobiologi, evolution og anvendelse af naturgrundlaget. I samarbejdet med de andre naturfag i udskolingen skal eleverne bygge videre på natur/teknologi og udvikle naturfaglige kompetencer, så de kan genkende, formulere og håndtere biologiske problemstillinger. Dette gøres bl.a. gennem projektorienteret og tværfaglig undervisning.

Undersøgelse	Modellering	Perspektivering	Kommunikation
Eleven kan designe, gennemføre og evaluere undersøgelser i biologi	Eleven kan anvende og vurdere modeller i biologi	Eleven kan perspektivere biologi til omverdenen og relatere indholdet i faget til udvikling af naturvidenskabelig erkendelse	Eleven kan kommunikere om naturfaglige forhold med biologi

Læs evt. mere om [Fælles Mål for biologi her](#).

Geografi

Geografiundervisningen på Glamsbjerg Friskole følger Folkeskolens formålsparagraf.

Eleverne skal udvikle deres naturfaglige kompetencer og dermed opnå indblik i, hvordan naturfagene i overbygningen i samspil med hinanden bidrager til vores forståelse af verden.

Fagets kompetenceområder er:

- Undersøgelse
- Modellering
- Perspektivering
- Kommunikation

7.-9. klasse

I faget geografi skal eleverne lære om grundlæggende naturgivne og kulturskabte forudsætninger for levevilkår. I samarbejdet med de andre naturfag skal eleverne bygge videre på natur/teknologi og udvikle naturfaglige kompetencer, så de kan genkende og håndtere geografiske problemstillinger. Dette gøres bl.a. gennem projektorienteret og tværfaglig undervisning.

Undersøgelse	Modellering	Perspektivering	Kommunikation
Eleven kan designe, gennemføre og evaluere undersøgelser i geografi	Eleven kan anvende og vurdere modeller i geografi	Eleven kan perspektivere geografi til omverdenen og relatere ind-	Eleven kan kommunikere om naturfaglige forhold med geografi

		holdet i faget til udvikling af naturvidenskabelig erkendelse	
--	--	---	--

Læs evt. mere om [Fælles Mål for geografi her](#).

Fysik/kemi

Fysik/kemiundervisningen på Glamsbjerg Friskole følger Folkeskolens formålparagraf.

Eleverne skal udvikle deres naturfaglige kompetencer og dermed opnå indblik i, hvordan naturfagene i overbygningen i samspil med hinanden bidrager til vores forståelse af verden.

Fagets kompetenceområder er:

- Undersøgelse
- Modellering
- Perspektivering
- Kommunikation

7.-9. klasse

I faget fysik/kemi skal eleverne lære om fysiske og kemiske forhold i natur og teknologi samt sammenhænge i og anvendelse af denne viden. I samarbejdet med de andre naturfag i udkolingen skal eleverne bygge videre på natur/teknologi og udvikle naturfaglige kompetencer, så de kan genkende, formulere og håndtere problemstillinger med fysisk og kemisk indhold. Dette gøres bl.a. gennem projektorienteret og tværfaglig undervisning.

Undersøgelse	Modellering	Perspektivering	Kommunikation
Eleven kan designe, gennemføre og evaluere undersøgelser i fysik/kemi	Eleven kan anvende og vurdere modeller i fysik/kemi	Eleven kan perspektivere fysik/kemi til omverdenen og relatere indholdet i faget til udvikling af naturvidenskabelig erkendelse	Eleven kan kommunikere om naturfaglige forhold med fysik/kemi

Læs evt. mere om [Fælles Mål for fysik/kemi her](#).

De praktisk-musiske fag

Idræt

Idrætsundervisningen står mål med Folkeskolens formålparagraf for idræt.

Der undervises i idræt på 1.-9. klassetrin. Som hovedregel har 2 klasser idræt sammen og derfor to undervisere; det giver bl.a. mulighed for undervisning på tværs af klassetrinene.

På 7. – 9. klassetrin tilbydes endvidere idræt som valgfag. Her tager undervisningen udgangspunkt i holdets ønsker. Grundet holdets størrelse på 10 -15 elever er der rig mulighed for at kunne fordybe sig i enkelte idrætsfaglige discipliner. Endvidere er der mulighed for at tage ud af huset og benytte lokalområdets idrætsfaciliteter som træningscenter, rideklub, mountainbikebane, friluftsbad osv. Derved stifter eleverne bekendtskab med en meget bred vifte af idrætsdiscipliner.

Fagets kompetenceområder er:

- Alsidig idrætsudøvelse

- Idrætskultur og relationer
- Krop, træning og trivsel

1.-2. klasse

Idrætsundervisningen tager udgangspunkt i elevernes forskellige forudsætninger og viden om fysisk aktivitet. Eleverne skal udvikle deres grundlæggende motoriske færdigheder og generelle kendskab til kroppen. Undervisningen skal give eleverne forudsætninger for at opleve og opdage kroppens mange muligheder gennem en bred alsidig vifte af meningsfulde lege og spil. Gennem introduktion til alsidige idrætsaktiviteter eleverne udvikle deres forståelse for idrættens mangfoldighed. Eleverne skal gennem aktiv deltagelse i alsidige idrætsaktiviteter, som lege, spil, rytmik og gymnastiske bevægelser, udvikle forståelse for forskellige reaktioner på fysisk aktivitet. I undervisningen skal eleverne samtale om de følelser, der opstår i leg og ved fysisk udfoldelse, men også hvilke reaktioner kroppen har på fysisk aktivitet, og de refleksioner eleverne gør sig om samme.

Eleverne skal i arbejdet med fysisk træning dels træne deres fysiske form, dels øge deres kendskab til kroppens styrke og formåen og opnå færdigheder og viden om, at fysisk aktivitet kan styrke fysikken og den enkeltes sundhed og trivsel.

Det er centralt at arbejde med elevernes evner til at samarbejde og forstå regler og aftaler i idrætslige sammenhænge med udgangspunkt i socialisering og accept. Der arbejdes med grundlæggende samarbejdselementer og regler gennem alsidige bevægelser i leg og spil. Eksempelvis kan eleverne i arbejdet med området dans og udtryk samarbejde om at skabe figurer, hvor balance er i fokus, og hvor alle elever i en gruppe skal indgå.

Alsidi g idrætsudøvelse	Idrætskultur og relationer	Krop, træning og trivsel
Eleven kan deltage aktivt i basale, alsidige bevægelser i leg	Eleven kan samarbejde om idrætslige aktiviteter og lege	Eleven kan beskrive reaktioner på fysisk aktivitet

3.-5. klasse

Undervisningen skal tilrettelægges således, at der bruges tid på systematisk at tilegne sig viden om og opøve færdigheder i idrætsspecifikke aktiviteter. Der er stadig stor opmærksomhed på, at eleverne opnår sikkerhed i de motoriske færdigheder, så undervisningen fremmer udviklingen af elevernes kropslige koordination.

I andet trinforløb udvider arbejdsområderne i idræt sig og foruden inddragelse af vandaktiviteter, så vægtes også arbejdet med viden om idrætten i samfundet og idrætslige ord og begreber. Der er fokus på elevernes tilegnelse af viden og indsigt i alsidige idrætslige aktiviteter.

Gennem trinforløbet skal der arbejdes videre på den sikkerhed, eleverne har opnået i første forløb i eksperimenterende og udfordrende opgaveløsninger. På længere sigt skal eleverne selv tilrettelægge og gennemføre udvalgte idrætslige aktiviteter. Der arbejdes med udførelse af og kendskab til forskellige handlemåder inden for de enkelte idrætslige aktiviteter og discipliner. Gennem afprøvning og træning skal eleverne opnå færdigheder og viden, der gør dem i stand til at anvende bevægelsesmønstre i udvikling af en alsidig idrætspraksis.

Forståelsen for fællesskabets udfordringer og kvaliteter prioriteres højt. Elevernes skal lære at deltage aktivt i idrættens kultur og fællesskab. Der fokuseres på, at eleverne skal opnå en indsigt i det fællesskab og de særlige samarbejdsformer, der gør arbejdet med idræt unikt. Der lægges vægt på opnåelse af en erfaring med og forståelse for, at idræt kan dyrkes på forskellige måder i forskellige sociale kontekster.

Alsidi g idrætsudøvelse	Idrætskultur og relationer	Krop, træning og trivsel
-------------------------	----------------------------	--------------------------

Eleven kan anvende grundlæggende, sammensatte bevægelser i idrætspraksis	Eleven kan deltage aktivt i idrættens kultur og fællesskab	Eleven kan samtale om fysisk aktivitets betydning for kroppens grundform, sundhed og trivsel
--	--	--

6.-7. klasse

Elevernes arbejde med udvikling af idrætsaktiviteter er centralt. Eleverne skal bl.a. eksperimentere med spiludvikling, planlægge et idrætsforløb og organisere friluftaktiviteter med et idrætsfagligt udgangspunkt.

Undervisningen skal give eleverne dybere forståelse af fysiologi og træningslære, herunder viden om led, muskler, kredsløb og nervesystemets funktioner, således at de kan arbejde og træne med større kvalitet og effekt, fx i forhold til restitution og træningsplanlægning.

Undervisningen skal give mulighed for, at eleverne kan diskutere og formulere handle- og reaktionsmønstre med henblik på at skabe sunde relationer. Der bygges således videre på fællesskabets udfordringer og kvaliteter ved, at eleverne gennem aktiv handling i større og større udstrækning skal vise ansvar for egen rolle i undervisningen.

Der sættes fokus på krop, identitet og trivsel i forhold til idræt og pubertet, herunder fysiske og psykiske ændringer. Undervisningen skal motivere eleverne til at reflektere over idrættens betydning for deres personlige udvikling. Der sættes endvidere fokus på idrættens forskellige kulturer og betydning i samfundet.

Alsidig idrætsudøvelse	Idrætskultur og relationer	Krop, træning og trivsel
Eleven kan anvende sammensatte bevægelser i udvikling af idrætsaktiviteter	Eleven kan analysere idrætskulturelle normer, værdier og relationer	Eleven kan analysere samspil mellem krop, træning og trivsel

8.-9. klasse

Undervisningen skal fokusere på, at elevernes beherskelse af tekniske og taktiske færdigheder videreudvikles gennem den varierede idrætsundervisning. Der stilles stadig større korrekthedskrav til de tekniske færdigheder hos eleverne. Fokus er på varierede handlemåder inden for de enkelte idrætslige aktiviteter, discipliner og temaer, herunder træning, afprøvning, konkurrence, samarbejde og vurdering.

Der arbejdes fortsat med normer, værdier og relationskompetence i idrætstimerne. Hovedvægten lægges på elevernes evne og vilje til at acceptere og erkende styrker og kvaliteter hos sig selv og andre og derigennem på at kunne udvikle samarbejdsrelationer.

Der arbejdes med sundhed og trivsel i et bredere samfundsmæssigt perspektiv både aktuelt og fremtidigt.

I 9. klasse er idræt et prøveforberedende fag.

Alsidig idrætsudøvelse	Idrætskultur og relationer	Krop, træning og trivsel
Eleven kan anvende komplekse bevægelsesmønstre i udvikling af en alsidig idrætspraksis	Eleven kan vurdere idrætskulturelle normer, værdier og relationer i et samfundsmæssigt perspektiv	Eleven kan vurdere samspil mellem krop, træning og trivsel i et aktuelt og fremtidigt perspektiv

Læs evt. mere om [Fælles Mål for idræt her](#).

Musik

Musikundervisningen på Glamsbjerg Friskole er baseret på [Fælles Mål for faget musik](#). Disse er som beskrevet:

Eleverne skal i faget musik udvikle kompetencer til at opleve musik og til at udtrykke sig i og om musik, herunder synge danske sange. Faget skal bibringe dem forudsætninger for livslang og aktiv deltagelse i musiklivet og for at kunne forholde sig til samfundets mangeartede musiktilbud.

Eleverne skal beskæftige sig aktivt og skabende med musik. Faget skal medvirke til elevernes følelsesmæssige og intellektuelle udvikling, udvikling af koncentration og motorik samt øge deres forståelse af sig selv som en del af et fællesskab.

I faget musik skal eleverne udvikle forståelse af dansk og udenlandsk musiktradition som en del af kulturlivet, dels således som den indgår i det aktuelle samfundsliv, dels i dens historiske perspektiv.

Der undervises i musik på 1. - 6. klassetrin. På 1. - 3. klassetrin har eleverne musik i 2 lektioner om ugen gennem hele skoleåret, mens faget i 4. - 6. klasse indgår i en turnus med andre praktisk-musiske fag, således at eleverne her har musik i omkring halvdelen af skoleåret. På 7. - 9. klassetrin optræder faget som valgfag.

Fagets kompetenceområder er:

- Musikudøvelse
- Musikalsk skaben
- Musikforståelse

1.-2. klasse

Undervisningen bygger på elevernes nysgerrighed og umiddelbare lyst til at bruge krop og stemme. Undervisningen skal være alsidig med hensyn til indhold såvel som aktivitetsformer, og det musikalske stof er generelt præget af enkelhed og overskuelighed.

Elevernes oplevelser og erfaringer med musik fra hverdagen medtænkes i forbindelse med planlægning af undervisningen. Det er centralt, at eleverne lærer at deltage hensigtsmæssigt i et musikalsk fællesskab. Det sker gennem sang og spil, men også i arbejdet med et repertoire af nye og gamle sang- og bevægelseslege samt lette fællesdanse. Det skabende arbejde skal foregå inden for tydelige rammer i forhold til bl.a. rytmisk kompleksitet, toneomfang, dynamik og tempo.

Det er centralt, at eleverne lærer at eksperimentere med forskellige klangkilder og deres lyd kvaliteter med hensyn til mangfoldighed og variationsmuligheder. I arbejdet med musikforståelse lægges hovedvægten på musiklytning, som foregår i fællesskab. Det er centralt, at eleverne udvikler gode lyttestrategier. Eleven kan deltage opmærksomt i sang, spil og bevægelse Eleven kan deltage eksperimenterende i musikalske aktiviteter Eleven kan lytte til og udtrykke sig om musik.

Musikudøvelse	Musikalsk skaben	Musikforståelse
Eleven kan deltage opmærksomt i sang, spil og bevægelse	Eleven kan deltage eksperimenterende i musikalske aktiviteter	Eleven kan lytte til og udtrykke sig om musik

3.-4. klasse

Undervisningen bygger på, at eleverne i stigende grad skærper deres bevidsthed om den enkeltes betydning for det musikalske fællesskab. Det musikalske stof er fortsat præget af enkelhed, men stoffet består nu i højere grad af musikalske helheder af sammensat karakter, og eleverne er i stigende grad med til at fastlægge rammerne for de skabende processer. Det er centralt, at eleverne lærer, hvorledes digitale muligheder kan inddrages i det skabende musikalske arbejde.

I arbejdet med musikforståelse sættes musikken nu ind i en historisk sammenhæng, og der påbegyndes et arbejde med musikanalyse. Det er centralt, at eleverne opnår et vist kendskab til det klassiske instrumentarium samt udvalgte klassiske komponister og værker, der historisk set knytter sig til dette instrumentarium.

Musikudøvelse	Musikalsk skaben	Musikforståelse
---------------	------------------	-----------------

Eleven kan deltage opmærksomt i sang, spil og bevægelse med bevidsthed om egen og andres rolle i musikalsk udfoldelse	Eleven kan udtrykke sig skabende i musikalske aktiviteter	Eleven kan lytte opmærksomt til og udtrykke sig varieret om musik
---	---	---

5.-6. klasse

Undervisningen bygger på, at eleverne i vid udstrækning inddrages i udvalgt af indhold og arbejdsform i forbindelse med sang, spil og bevægelse. Det er centralt, at eleverne lærer i fællesskab at tage ansvar for det fælles musikalske udtryk.

Undervisningen bygger på, at eleverne anvender stemme, krop, musikinstrumenter og andre klangkilder, herunder digitale enheder. Hovedvægten lægges på skabende processer, som eleverne skal lære løbende at kvalificere gennem diskussioner, kommentarer og forslag. Det er centralt, at eleverne lærer at arbejde med at arrangere og bearbejde musik.

Undervisningen bygger på, at eleverne forholder sig mere nuanceret til musikeksempler. Eksemplerne skal omfatte forskellige genrer og stilarter, og de præsenteres dels i indspillet form, dels ved koncerter. Hovedvægten lægges fortsat på musiklytning, men musikken sættes i stigende grad ind i en historisk og samfundsmæssig sammenhæng. Det er centralt, at eleverne lærer at reflektere over musik i forhold til kunst og kultur.

Musikudøvelse	Musikalsk skaben	Musikforståelse
Eleven kan udfolde sig selvstændigt i sang, spil og bevægelse	Eleven kan arrangere og komponere musikalske udtryk	Eleven kan lytte opmærksomt til og udtrykke sig varieret om musik fra forskellige genrer, kulturer og perioder

7.-9. klasse (valgfag)

Undervisningen bygger på, at eleverne aktivt deltager i en samspilorienteret arbejdsproces med kombineret sang og spil. Det er centralt at eleverne tager fælles ansvar for det fælles musikalske udtryk.

Undervisningen bygger på beherskelse af tilvalgt instrument og/eller sang og anvender stemme, musikinstrumenter og andre klangkilder, herunder digitale enheder. Hovedvægten lægges på samspilorienteret procesarbejde hvor eleverne gennem diskussioner, kommentarer og forslag bliver i stand til at arbejde med musikalske arrangementer, bearbejdning og opførelse af musik. Undervisning bygger på at eleverne inddrages i udvælgelsesprocessen af musikalske indslag med vægt på et nuanceret og inkluderende udtryk.

Eksemplerne lægger vægt på forskellige genrer og udtryk, hvor det musikalske udtryk og historisk-/kulturelle aspekt er i fokus. Det er centralt at eleverne lærer at reflektere over musik i en genre-, historisk og samfundsmæssig sammenhæng.

Billedkunst

Der undervises i billedkunst på 0. - 6. klassetrin. På 0. - 4. klassetrin har eleverne billedkunst i 2 lektioner om ugen gennem hele skoleåret, mens faget i 5. - 6. klasse indgår i en turnus med andre praktisk-musiske fag, således at eleverne her har billedkunst i omkring halvdelen af skoleåret. I 7. og 8. klasse har eleverne billedkunst som prøveforberedende fag i 2 lektioner om ugen, og på 7. - 9. klassetrin kan faget desuden optræde som valgfag.

Undervisningsplanen følger [Fælles Mål](#).

Fagets kompetenceområder er:

- Billedfremstilling
- Billedanalyse

- Billedkommunikation

1.-2. klasse

Eleverne arbejder i dette forløb med billeder på basis af fælles oplevelser, undersøgelser og erfaringer i de nære omgivelser. Billedarbejdet tager udgangspunkt i emner, som er aktuelle eller gøres aktuelle gennem oplevelse og samtale. Emnerne og temaerne kan tage udgangspunkt i elevernes egne og fælles oplevelser med klassen, og billedarbejdet kan udføres både individuelt og i samarbejde med andre.

Hovedvægten lægges på, at eleverne lærer de grundlæggende færdigheder i faget og udvikler deres billedsprog. Denne læring finder sted i forløb, hvor eleverne undersøger, eksperimenterer og afprøver fagets mange muligheder i forhold til et givent tema. I alle områder arbejder eleverne med at give udtryk for oplevelser, forestillinger, følelser eller tanker.

Det er centralt, at eleverne lærer at fremstille og samtale om billeder, mens de dygtiggør sig i at kommunikere med billeder. I begyndelsen fokuseres på elevernes umiddelbare oplevelser af billeder, men efterhånden kan læreren stille spørgsmål til forskellige elementer i billedet, og eleverne indføres efterhånden i fagterminologien. Det er vigtigt, at læreren præsenterer billeder fra den verden, der omgiver eleverne. Billedsamtalen kan anvendes som afsæt for billedfortællinger og selvstændigt billedarbejde.

Eleverne skal ligeledes arbejde med at udstille egne produktioner. Eleverne deltager i den praktiske del af udstillingsprocessen sammen med læreren. Eleverne kan sidst i dette trinforløb bidrage med skilte med korte forklaringer til egne billedproduktioner.

Billedfremstilling	Billedanalyse	Billedkommunikation
Eleven kan udtrykke sig i plane, rumlige og digitale billeder	Eleven kan samtale om egne og andres billeder	Eleven kan kommunikere gennem billeder

25

3.-6. klasse

Eleverne arbejder i dette forløb med at videreføre og udbygge deres billedsproglige færdigheder. Eleverne udbygger tillige deres kendskab til billedkulturer og arbejder med at udtrykke sig visuelt i et bredt udsnit af de eksisterende udtryksformer. Billedarbejdet tager fortsat udgangspunkt i aktuelle emner.

I arbejdsprocesserne indgår skitser, teknikker, værktøjer og forskellige skildringsformer. Skildringsformerne kan eksempelvis være fantasi og forestilling, iagttagelse, form og struktur. Hovedvægten lægges på, at eleverne lærer at udtrykke sig i en tilsigtet form, og at de kan føre en samtale om deres billedarbejde, herunder forholde sig til, hvad billederne handler om, og hvem der skal se og bruge billederne.

I arbejdet med billedanalyse fokuseres på elevernes tilegnelse af faglige begreber, som skal anvendes i billedsamtaler lærer og elever imellem. I eget billedarbejde skal eleverne kunne anvende billedsamtalen til at korrigere billedkomposition og indhold i forhold til billedets funktion.

Billedfremstilling	Billedanalyse	Billedkommunikation
Eleven kan eksperimentere med og udtrykke sig i billeder med vægt på tematisering	Eleven kan vurdere billeders anvendelse inden for forskellige kultur- og fagområder	Eleven kan udtrykke ideer og betydninger visuelt

7.-8. klasse – Billedkunst som prøviefag

Billedkunsthaget danner basis for at udvikle samspillet mellem skolen og andre relevante institutioner. Dette kan eksempelvis være billedskoler, museer og kulturinstitutioner. Eleverne skal lære at deltage i aktiviteter, der involverer samarbejde med sådanne institutioner uden for skolen.

Elevernes oplevelser og erfaringer med billedkunst fra det obligatoriske forløb samt fra fritiden medtænkes i forbindelse med planlægning af undervisningen.

Elevernes arbejde med billedkunst skal munde ud i visuelle produkter, fx en udstilling.

Undervisningen i billedkommunikation sigter mod, at eleverne gennem varierede visuelle medier, udtryks- og billedformer kan eksperimentere med at formidle iagttagelser, informationer, tanker, forestillinger og holdninger til andre.

Undervisningen i billedanalyse sigter mod, at eleverne kan samtale om egne billedprocesser, og at eleverne kan sætte egne billedprocesser i forhold til andre visuelle udtryk i samtiden. Der arbejdes desuden mod, at eleverne kan opleve, analysere, fortolke og vurdere billeder og visuelle udtryk inden for såvel skolens fag-områder som lokale og globale kulturer.

Billedkommunikation	Billedanalyse
Eleven kan formidle egne projekter med visuelle udtryk	Eleven kan analysere billeder og billeders funktioner i forskellige kulturer

Læs mere om [billedkunst som prøviefag](#).

Drama

Der undervises i drama på 5. og 6. klassetrin i et halvt skoleår.

Fagets kompetenceområder er:

- Dramatisk praksis
- Dramatiske udtryk

Formålet med undervisningen i drama er at udvikle elevernes lyst til og færdighed i at bruge drama som udtryksmiddel og fremme deres indsigt i og glæde ved teatrets særlige kommunikationsform. Undervisningen skal udvikle elevernes forståelse og brug af det dramatiske udtryk som en mulighed for at indleve sig i mennesker, situationer og miljøer. Eleverne skal gennem praksis øge deres forståelse af den dramatiske udtryksforms særlige kropslige, æstetiske og sociale muligheder.

Dramatisk praksis	Dramatiske udtryk
Eleven kan udtrykke sig i dramatisk form med dramafagets virkemidler	Eleven kan gøre brug af og vurdere forskellige dramatiske udtryksformer og deres anvendelse

Sløjd

Der undervises i faget sløjd på et 3. - 6. klassetrin. Faget indgår i en turnus med andre praktisk-musiske fag, og i 3. - 4. klasse har elever sløjd 1/3 af skoleåret, mens der på 5. - 6. klassetrin er sløjd i halvdelen af skoleåret. På 7. - 9. klassetrin er sløjd et valgfag.

Fagets kompetenceområder er:

- Håndværk – forarbejdning
- Håndværk – materialer
- Design

I sløjd skal eleverne lære om de grundlæggende værktøjer, redskaber og teknikker og gennem det praktiske arbejde blive i stand til selvstændigt at vælge den rette arbejdsform, værktøj, teknik og maskine til arbejdsopgaven. Eleverne skal arbejde med et alsidigt udvalg af materialer, primært i træ, og lære selvstændigt at udvælge, forarbejde og kombinere materialer til produkter med et funktionelt og/eller æstetisk udtryk.

Håndværk - forarbejdning	Håndværk - materialer	Design
--------------------------	-----------------------	--------

Eleven kan anvende værktøjer, redskaber og maskiner forsvarligt til forarbejdning af materialer	Eleven kan forarbejde materialer i forhold til produktets form, funktion og udtryk	Eleven kan arbejde med enkle designprocesser knyttet til egen produktfremstilling
---	--	---

7.-9. klasse – sløjd som valgfag

I valgfaget sløjd skal elevernes bygge oven på deres færdigheder og viden om værktøj, forarbejdning og design.

Eleverne skal blive i stand til at anvende værktøj, redskaber, maskiner og teknikker på en mere avanceret måde, og de skal lære selvstændigt at tilrettelægge mere komplicerede håndværksprocesser. Forarbejdningssprocesserne kræver stigende grad af selvstændighed hos eleverne i forhold til valg og anvendelse af teknikker og mere specialiserede maskiner.

Eleverne skal lære at forholde sig til naturlige, forarbejdede og syntetiske materialer og ud fra en opgave foretage selvstændige materialevalg blandt forskellige materialer. Eleverne skal desuden lære at forarbejde materialer i forhold til form, funktion og det æstetiske udtryk.

Håndværk - forarbejdning	Håndværk - materialer	Design
Eleven kan målrettet og sikkert anvende værktøjer, redskaber og maskiner til forarbejdning af materialer	Eleven kan selvstændigt forarbejde materialer i forhold til produktets funktion og udtryk	Eleven kan arbejde med komplekse designprocesser knyttet til produktfremstillinger

Håndarbejde

Der undervises i håndarbejde på 3. - 6. klassetrin Faget indgår i en turnus med andre praktisk-musiske fag, således at den enkelte elev har håndarbejde i halvdelen af skoleåret. På 5. - 6. klassetrin har eleverne faget i halvdelen af skoleåret. Håndarbejde/Tekstil tilbydes desuden som valgfag på 7. – 9. klassetrin, når der er mulighed for det og elevgrundlag til det.

Fagets kompetenceområder er:

- Håndværk – forarbejdning
- Håndværk – materialer
- Design

I håndarbejde skal eleverne lære om de grundlæggende værktøjer, redskaber og teknikker og gennem det praktiske arbejde blive i stand til selvstændigt at vælge den rette arbejdsform, værktøj, teknik og maskine til arbejdsopgaven. Eleverne skal arbejde med et alsidigt udvalg af materialer, primært i tekstil, eksempelvis garn og stof, og lære selvstændigt at udvælge, forarbejde og kombinere materialer til produkter med et funktionelt og/eller æstetisk udtryk.

Eleverne lærer gennem arbejdet med egne eksperimenter og erfaringer i designprocesser at udforme produkter fra ide til produkt, herunder med fokus på bæredygtighed og ressourcebevidsthed ved genbrug og re-design af produkter.

Håndværk - forarbejdning	Håndværk - materialer	Design
Eleven kan anvende teknikker og værktøjer til forarbejdning af materialer	Eleven kan forarbejde materialer i forhold til produktets form, funktion og udtryk	Eleven kan arbejde med enkle designprocesser knyttet til egen produktfremstilling

Madkundskab

Der undervises i madkundskab på 3. - 9. klassetrin. På 3. - 6. klassetrin har eleverne madkundskab i et halvt skoleår. Her indgår faget i en turnus med andre praktisk-musiske fag. Madkundskab tilbydes desuden som valgfag på 7. - 9. klassetrin.

Fagets kompetenceområder er:

- Mad og sundhed
- Fødevarerbevidsthed
- Madlavning
- Måltider og madkultur

3.-6. klasse

Hver dag møder vi mad. Det kan være, når vi spiser, bager en kage, smager en ny ret eller bladrer i en kogebog. Det, vi ved om madvarer, hjælper os til at prøve nye opskrifter, købe nye krydderier eller finde på vores helt egen ret.

Madkundskab handler ikke kun om at lære at lave mad, der smager godt. Det handler også om at vælge gode og sunde råvarer og at turde kaste sig ud i noget nyt.

Ingen bliver nogensinde helt færdige med at lære alt om at lave mad. Derfor skal vi kunne lære noget af det. Hver eneste ting vi lærer, er med til at gøre os endnu bedre i et køkken. Derfor arbejder vi blandt andet i madkundskab på 3.-7. klassetrin med mad fra andre lande. Vi arbejder med forskellige teknikker bl.a. snit- og teteknikker. Vi bruger et bredt udvalg af råvarer til at udvide børnenes kendskab til eksempelvis grøntsager, hvilket også gør at sundheden kommer i fokus.

Vi henviser [Fælles Mål for madkundskab](#).

I madkundskab skal eleverne lære at træffe sunde madvalg i deres eget liv og opnå viden om råvarer og deres kvalitet. Eleverne skal lære at tilberede mad, som de kan lide, og forstå, hvordan mad indgår i en kulturel sammenhæng.

Emnerne skal være virkelighedsnære og tilpasses aldersgruppen på det relevante klassetrin.

Mad og sundhed	Fødevarerbevidsthed	Madlavning	Måltider og madkultur
Eleven kan træffe begrundede madvalg i forhold til sundhed	Eleven kan træffe begrundede madvalg i forhold til kvalitet, smag og bæredygtighed	Eleven kan anvende madlavningsteknikker og omsætte idéer i madlavningen	Eleven kan fortolke måltider med forståelse for værdier, kultur og levevilkår

7.-9. klasse (valgfag)

Vi henviser til [Fælles Mål for madkundskab som valgfag, 7.-9. klasse](#).

I valgfaget madkundskab skal eleverne bygge oven på deres færdigheder og viden om mad og madlavning. Eleverne skal lære om sundhedsbegrebet. De skal ydermere opnå kendskab til et bredt udvalg af fødevarer og deres produktionsforhold. Derudover skal eleverne lære at eksperimentere med smag og madlavning samt arbejde med holdninger til mad, madoplevelser, madglæde og livskvalitet.

Emnerne skal være virkelighedsnære og tilpasses aldersgruppen på det relevante klassetrin.

Mad og sundhed	Fødevarerbevidsthed	Madlavning	Måltider og madkultur
----------------	---------------------	------------	-----------------------

Eleven kan foretage madvalg ud fra målgruppe og forholde sig kritisk til madkommunikation	Eleven kan foretage begrundede valg af fødevarer i forhold til produktion, kvalitet og madoplevelse	Eleven kan eksperimentere ud fra grundlæggende madlavningsteknikker	Eleven kan opbygge måltider med forståelse for forskellige madkulturer og levevilkår
---	---	---	--

Lektiecafé

I overbygningen har eleverne mulighed for at tilmelde sig lektiecaféen, der kvartalsvis varetages af en faglærer i hhv. de humanistiske og de naturvidenskabelige fag.

I lektiecaféen har eleverne mulighed for at fordybe sig i det faglige stof og for at øve og træne deres færdigheder på et differentieret niveau i et hyggeligt miljø på tværs af de tre årgange.

Lektiehjælpen og den faglige fordybelse supplerer undervisningen i fagene og bygger derfor på Fælles For- enklede Mål.

Emneuger og emnedage

I løbet af et skoleår er der et antal Emneuger. Her er det daglige skema brudt op, og der arbejdes emne- og projektrelateret, ofte på tværs af klasserne i de enkelte teams.

Emneuger og emnedage giver mulighed for:

- at samarbejde på tværs af klasserne
- at fordybe sig i et emne eller et projekt
- at benytte andre arbejdsformer
- at have fælles oplevelser for elever i flere klasser eller for hele skolen
- at færdiggøre et større arbejde inden for en overskuelig tidsramme

Udover ovenstående udarbejdes der naturligvis undervisnings- og læringsmål for hvert forløb, ligesom disse evalueres sammen med eleverne.

Her kan der f.eks. arbejdes med:

- Færdselslære
- Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab
- Uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering
- Det gode liv
- FN's menneskerettigheder eller børnerettigheder
- Minisamfund

På klasselærerdage lægges der særlig vægt på, at hver enkelt klasse kan fordybe sig i et fagligt emne eller bruge dagen på at styrke klassens sociale fællesskab. Også her udarbejdes der undervisnings- og læringsmål for hvert forløb, ligesom disse evalueres sammen med eleverne.

Musicalion

Én af disse uger er fælles for hele friskolen, og her arbejdes med en fælles musik- og teaterforestilling, kaldet *Musicalion*.

Formål:

- At styrke elevernes kompetencer inden for følgende områder: samarbejde og fællesskab, kreativitet og skabende æstetisk udtryk.
- At styrke elevernes selvtillid gennem arbejdet med drama, retorik og kropssprog.
- At profilere skolen udadtil bl.a. ved at producere plakater og indspille musikken cd.
- At arbejde med en musical fra ide til produkt.
- At lære glæden ved at indgå som en lille brik i en stor sammenhæng.

- At lære at samarbejde på tværs af alder med en stor fælles forestilling.
- At styrke sammenholdet på skolen for såvel elever som lærere.
- At lære at turde stå frem på en scene overfor et stort publikum.
- At fortælle en god historie, og give hinanden en uforglemmelig oplevelse.

Emneuger i overbygningen

Overbygningen har flere emneuger end resten af skolen. Skoleårets første uge er en blandet emneuge med introduktion til nye fag og lærere, planlægning af lejrskole for 9. klasse og teambuilding-aktiviteter, der skal ryste den nye 7. klasse godt sammen med resten af teamet. I en uge efteråret har overbygningen de fleste skoleår en kulturhistorisk emneuge, hvor der arbejdes tværfagligt og på tværs af klasserne. Og når 9. klasse lave projekt opgave, har 7. klasse en billedkunstuge, mens 8. klasse øver sig i projektarbejde.

Kolonier og lejrskoler

Koloni i 0.-3. klasse

Formålet med kolonien at give eleverne mulighed for fælles oplevelser og personlige erfaringer, som ikke fås i klasseværelset.

Kolonien har en væsentlig funktion i forhold til:

- Klassens sociale liv.
- At bidrage til - uden for skolens og hjemmets ramme - at flytte personlige og sociale grænser, fx at vænne sig til at sove uden for hjemmet, og – som i hverdagen – at indgå i et forpligtende fællesskab.

Generelt:

- Kolonituren kan afvikles under flere forskellige former, men typisk i hytter, sommerhuse el.lign.
- Kolonien foregår hvert år, og er en del af undervisningen.
- Kolonien foregår på Fyn.
- Kolonien er en 3-dages tur med to overnatninger.
- Udgifterne i forbindelse med kolonien afholdes af skolen.

Koloni i 4.-5. klasse

Formålet med koloni for 4. og 5. klasse er gennem et socialt og fagligt indhold at give eleverne mulighed for fælles oplevelser og personlige erfaringer, som ikke fås i klasseværelset.

Kolonien har en væsentlig funktion i forhold til:

- Klassens sociale liv.
- At bidrage til - uden for skolens og hjemmets ramme - at flytte personlige, sociale og fysiske grænser.
- At bidrage til elevernes kendskab til andre dele af Fyn.
- At bidrage til elevernes kulturelle og mellemfolkelige bevidsthed.

Generelt:

- Kolonituren afvikles under mange forskellige former (sommerhuse, hytteture, campingpladser osv.).
- Kolonien foregår hvert år, og er en del af undervisningen.
- Kolonien planlægges i samarbejde med forældre, elever og lærere.
- Lærerteamet træffer den endelige beslutning, hvor kolonien skal gå til.
- Der indhentes tilladelse fra forældrene, når eleverne skal cykle eller transporteres i private biler.
- Kolonien foregår på Fyn.

- Kolonien er en 3-dages tur med to overnatninger.
- Udgifterne i forbindelse med kolonien afholdes af skolen.

Lejrskole i 9. klasse

Turen går som regel til Berlin. Formålet er bl.a. at give eleverne indblik i et andet lands kultur, historie, samfundsforhold og sprog. Derudover er lejrskolen et bidrag til den enkelte elevs dannelse, ligesom den bidrager til at styrke klassens fællesskab.

Obligatoriske emner

Færdselslære

Kompetenceområderne i færdselslære er:

- Trafikal adfærd
- Ulykkehåndtering

0.-3. klasse

Der arbejdes med, at eleverne lærer at færdes sikkert i trafikken i lokalområdet. Fra at de skal lære at begå sig i trafikken, skal de nu lære at færdes ifølge færdselsreglerne. Fokus er på eleverne som fodgængere, idet det forventes, at børn på disse trinforløb har de fornødne forudsætninger for at lære at færdes alene til fods i trafikken.

Eleverne skal også lære at mestre cyklen i henhold til de grundlæggende færdselsregler, idet dette er en forudsætning for senere at færdes alene på cykel i trafikken. Udgangspunktet for undervisningen er elevernes nærmiljø, og at eleverne lærer at færdes i kendte områder.

Endvidere skal eleverne på dette trin lære at hjælpe, hvis der sker en færdselsrelateret ulykke i skolens nærområde. Eleverne skal lære at skabe sikkerhed i et område, hvor der ikke kører biler eller andre motoriserede køretøjer. Hjælpen består i, at eleven lærer at yde omsorg, håndtere småskader samt at tilkalde hjælp i form af en voksen. Undervisningen tager udgangspunkt i førstehjælpens grundprincipper. Det er centralt at undervisningen i ulykkehåndtering, herunder førstehjælp, er alderssvarende.

Trafikal adfærd	Ulykkehåndtering
Eleven kan færdes sikkert i trafikken i lokalområdet	Eleven kan hjælpe i forbindelse med tilskadekomst på skolens område

4.-6. klasse

Der arbejdes med, at eleverne lærer at færdes sikkert i trafikken både i kendte og ukendte områder. Udgangspunktet er, at eleverne på disse klassetrin i langt højere grad færdes i trafikken på egen hånd, og især cyklen er et foretrukket transportmiddel. Eleverne skal lære, hvilke regler der gælder for cyklister, og de skal vide, hvilke risici de selv og andre trafikanter kan frembyde.

Endvidere skal eleverne på dette trin lære at give førstehjælp ved færdselsrelaterede ulykker i mindre trafikerede områder. Eleverne skal lære, hvordan de kan standse trafikken omkring den tilskadekomne, hjælpe den tilskadekomne samt lære at foretage et alarmopkald. Det er centralt, at undervisningen i ulykkehåndtering, herunder førstehjælp, er alderssvarende.

Trafikal adfærd	Ulykkehåndtering
Eleven kan færdes sikkert i trafikken	Eleven kan give førstehjælp ved tilskadekomst i trafikken

7.-9. klasse

Der arbejdes med, at eleverne lærer at færdes sikkert og ansvarsfuldt i trafikken. Her skal eleverne lære at færdes ifølge færdselsreglerne i trafikken og under hensynstagen til øvrige trafikanter. Det forventes, at eleverne har indsigt i og forståelse for deres egen og andre trafikanters ageren i trafikken samt forstår deres medansvar i trafikken.

Endvidere skal eleverne arbejde med at lære at yde livreddende førstehjælp ved tilskadekomst i trafikken, således at de er i stand til at hjælpe i forbindelse med færdselsrelaterede ulykker. Eleverne skal lære at sikre en tilskadekommen samt at vurdere skaden og behovet for professionel hjælp. Det er centralt, at undervisningen i ulykkeshåndtering, herunder førstehjælp, er alderssvarende.

Trafikal adfærd	Ulykkeshåndtering
Eleven kan færdes sikkert og ansvarsfuldt i trafikken	Eleven kan give livreddende førstehjælp ved tilskadekomst i trafikken

Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab

Kompetenceområderne er:

- Sundhed og trivsel
- Krop, køn og seksualitet

0.-3. klasse

Undervisningen skal bidrage til, at eleverne udvikler en grundlæggende forståelse af, hvilke faktorer der fremmer sundhed og trivsel i deres egne liv. Det er i den forbindelse vigtigt, at eleverne udvikler en bevidsthed om sundhed som et bredt og positivt begreb samt anerkendelse af og respekt for menneskers forskelligheder i forhold til køn, krop, psyke, samt social- og familieliv.

Hovedvægten lægges på elevernes nære omverden og egne erfaringer. Det skal ske med inddragelse af viden og forklaringer, der passer til elevernes forskellige alder og modenhed.

Det er centralt, at elevernes viden om egne rettigheder og handlemuligheder i forhold til at fremme sundhed og trivsel inddrages i undervisningen.

Sundhed og trivsel	Krop, køn og seksualitet
Eleven kan forklare, hvad der fremmer sundhed og trivsel i eget liv	Eleven kan samtale om mangfoldighed i forhold til krop og køn med udgangspunkt i eget liv

4.-6. klasse

Undervisningen skal bidrage til at videreudvikle elevernes forståelse af samspillet mellem sundhed, trivsel, livsstil og levevilkår. Det er i denne sammenhæng vigtigt at bidrage til eleverne bevidsthed om, hvordan børn og unge kan påvirkes af samfundsmæssige og kulturelle normer og idealer for sundhed, køn, krop og seksualitet.

Hovedvægten lægges fortsat på elevernes nære omverden og egne erfaringer, men gradvist inddrages bredere perspektiver, hvor eleverne skal forholde sig til skolen og lokalmiljøet. Når undervisningen sætter fokus på områder, der går tæt på elevernes egne liv, skal dette ske i et trygt socialt rum med respekt for elevernes forskelligheder.

Det er centralt, at elevernes egne erfaringer, undren og overvejelser om handlemuligheder i forhold til at fremme sundhed og trivsel er omdrejningspunkt for undervisningen. Eleverne skal i den forbindelse gøre sig erfaringer med at afprøve sundhedsfremmende initiativer.

Sundhed og trivsel	Krop, køn og seksualitet
--------------------	--------------------------

Eleven kan fremme sundhed og trivsel på skolen	Eleven kan analysere mangfoldighed i krop, køn og seksualitet
--	---

7.-9. klasse

Undervisningen skal bidrage til at udvikle elevernes forståelse af sundhed, trivsel og seksualitet som væsentlige aspekter af menneskets liv, der påvirkes af det samfund, man lever i. Undervisningens udgangspunkt er fortsat et bredt og positivt sundhedsbegreb, hvor der sættes fokus på såvel livskvalitet og trivsel som viden om sundhedsmæssige faktorer, der er særligt relevante for unge.

Hovedvægten lægges på kulturelle, sociale og samfundsmæssige dimensioner af sundhed. Overvejelser vedrørende rettigheder, ulighed og demokrati skal inddrages. Det er i denne sammenhæng vigtigt, at disse komplekse forhold kobles til elevernes egne erfaringer, undren og nære miljø for at skabe muligheder for identifikation og engagement for eleverne.

Det er centralt, at eleverne udvikler en forståelse af dem selv som aktive og kompetente deltagere i processer, der kan fremme trivsel og sundhed for dem selv og andre.

Sundhed og trivsel	Krop, køn og seksualitet
Eleven kan fremme egen og andres sundhed og trivsel med udgangspunkt i demokrati og rettigheder	Eleven kan vurdere normer og rettigheder for krop, køn og seksualitet i et samfundsmæssigt perspektiv

Uddannelse og job

Kompetenceområderne er:

- Personlige valg
- Fra uddannelse til job
- Arbejdsliv

0.-3. klasse

I forløbet tages udgangspunkt i elevernes nære virkelighed, deres hverdag i familie, fritid og i skole. Der arbejdes med arbejdsbegreber fra hverdagen og bygges videre på elevernes egne erfaringer med arbejde, arbejdspladser, voksenroller og den umiddelbare nære omverden.

Eleverne skal arbejde med at koble egne ønsker, muligheder og personlige valg. I forløbet arbejdes der med at udvide elevens omverdensforståelse, dvs. deres kendskab til det helt nære voksenliv og det miljø og de omgivelser, som de færdes i. Eleverne skal introduceres til betydningen af at træffe enkle valg.

I det kompetenceområde, der hedder fra uddannelse til job, skal eleverne arbejde med at indsamle, bearbejde og vurdere informationer om uddannelser og job. Eleverne arbejder med sammenhæng mellem uddannelse og job, og der er fokus på, at udbygge elevernes viden om og indsigt i informationssøgning.

Slutteligt skal eleverne arbejde med forskellige karriereforløb og de vilkår, der knytter sig hertil.

Personlige valg	Fra uddannelse til job	Arbejdsliv
Eleven kan beskrive egne drømme og forventninger	Eleven kan beskrive forskellige uddannelser og job	Eleven kan beskrive forskellige typer arbejde og arbejdsformer

4.-6. klasse

I andet trinforløb rettes fokus fra det meget nære og kendte og til et lidt bredere og videre samfundsmæssigt niveau i forhold til uddannelse og job.

I kompetenceområdet personlige valg tages afsæt i elevernes kendskab til voksenliv, job og karrierer i elevernes eget netværk og de enkle forestillinger, de har om fremtiden og voksenlivet. Der fokuseres på at udvide elevernes viden om forskellige karriereforløb. Arbejdet med elevernes mål, muligheder og valg integreres med henblik på at udvide valgperspektivet.

Kompetenceområdet fra uddannelse til job tager udgangspunkt i elevernes kendskab til uddannelser og erhverv i lokalmiljøet. Der fokuseres på at udbygge elevernes viden om indhold og krav i forskellige uddannelser og erhverv samt mulige sammenhænge mellem skolegang, uddannelse og fremtidig beskæftigelse.

I forhold til arbejdsliv tages afsæt i elevernes kendskab til, hvordan arbejds- fritids- og familielivet ser ud for personer i nærmiljøet. Der fokuseres på at udvide elevernes kendskab til forskellige karriereforløb og de vilkår, som kan knytte sig hertil.

Personlige valg	Fra uddannelse til job	Arbejdsliv
Eleven kan beskrive sammenhænge mellem personlige mål og uddannelse og job	Eleven kan beskrive sammenhæng mellem uddannelser og job	Eleven kan beskrive sammenhænge mellem job, arbejdsliv og fritidsliv

7.-9. klasse

I tredje trinforløb fokuseres på elevernes kommende valg af ungdomsuddannelse. Eleverne skal ved udgangen af 9. klasse have en plan for deres videre uddannelse efter 9. klasse, og der arbejdes derfor i dette forløb målrettet for at udfordre eleverne i dette valg. Det kan bl.a. ske ved i højere grad at sammentænke undervisningen i uddannelse og job med den kollektive vejledning og de aktiviteter, der hører til i både uddannelse og job og den kollektive vejledning.

I forløbet udvides også elevernes kendskab til forskellige former for arbejdsliv og beskæftigelse og de vilkår, der er gældende på det danske og internationale arbejdsmarked.

Personlige valg	Fra uddannelse til job	Arbejdsliv
Eleven kan træffe karrierevalg på baggrund af egne ønsker og forudsætninger	Eleven kan vurdere sammenhænge mellem egne valg og forskellige vilkår i arbejdsliv og karriere	Eleven kan vurdere sammenhænge mellem uddannelser og erhvervs- og jobmuligheder

Undervisningen på 7.-9. klassetrin planlægges i samarbejde med skolens UU-vejleder.

Evaluering

Den enkelte elevs udbytte af undervisningen i børnehaveklassen til og med 8. klasse evalueres minimum 2 gange årligt.

Evalueringen sker bl.a. i forbindelse med de årlige skolehjemsamtaler. Klassens primære lærere forbereder sig vha. fagudtalelser og elevgennemgang, der tager udgangspunkt i elevernes personlige og sociale kompetencer. Ved skolehjemsamtalerne deltager som hovedregel klasselærer, dansklærer og matematiklærer. I overbygningen forventes det, at eleverne deltager i samtalen.

Hvis det skønnes, at der er behov for en mere omfattende evaluering af enkelte elever, f.eks. i forbindelse med støtteundervisning eller andet, foretages det naturligvis.

De praktisk-musiske fags evaluering tilgodeses på årligt tilbagevendende arrangementer, som fx en skolelørdag, der omhandler og fremviser de praktisk-musiske fag. Der laves udstillinger og optræden, der giver et indtryk af elevernes udbytte af de praktisk-musiske fag, eksempelvis musik, drama, billedkunst, sløjd, madkundskab, idræt og håndarbejde og evt. den praktisk-musiske dimension i andre fag.

Ved disse arrangementer forventer skolen, at forældrene deltager.

Det er uforeneligt med skolens børnesyn at beskrive børns udvikling i tal. Omvendt accepterer vi, at karakterer er en del af det omgivende samfunds officielle eksamensprogram og giver derfor karakterer i 8. og 9. klasse efter følgende retningslinjer:

I 8. klasse skal eleverne for første gang vurderes i forhold til uddannelsesparathed, og det er derfor naturligt, at eleverne også her får indsigt i, hvordan de vurderes rent karaktermæssigt i de enkelte, prøveforberedende fag.

I 9. klasse gives karakterer i de prøveforberedende fag 2 gange årligt på tidspunkter, hvor det passer med årsrytme for uddannelsesparathedsvurderinger og de ministerielle deadlines. Eleverne får således ikke karakterer i den daglige undervisning, men skriftlige afleveringsopgaver o. lign. evalueres som oftest skriftligt og/eller mundtligt i forbindelse med rettearbejdet. Der gives karakter for projektopgaven i 9. klasse.

For eleverne i 9. klasse foretages endnu en evaluering af elevens samlede udbytte af skolegangen. Faglærerne skriver deres evaluering ind på et særligt skema, der danner baggrund for en skoleudtalelse. Skoleudtalelsen udarbejdes af klasselæreren, og den lægger vægt på at beskrive elevens udbytte, udvikling, ressourcer, kompetencer og styrkesider. Skoleudtalelsen sendes sammen med projektopgaveudtalelse og afgangsbetaling til eleven umiddelbart efter skoleafslutningen.

På teammøder og friskolelærermøder er elever et fast punkt på dagsordenen. Hvis en elev har behov for særlig opmærksomhed eller støtte, er det bl.a. her, det drøftes, ligesom man også her kan drøfte handleplaner for enkeltelever.

Elevens alsidige, personlige udvikling

I undervisningsplanen skal skolen beskrive, hvorledes det samlede undervisningstilbud giver mulighed for elevens alsidige personlige udvikling, herunder den åndelige, intellektuelle, musiske, fysiske og sociale.

Det virker næsten overflødig at fremhæve, at skolens fagudbud med boglige og praktisk-musiske fag, samt pointeringen af, at alle fag anses for vigtige, netop er med til at styrke elevens alsidige, personlige udvikling.

Emneuger og emnedage giver mulighed for andre undervisningsformer end hverdagens og kan være med til at rette fokus på andre kompetencer hos den enkelte elev. Emneuger og emnedage afvikles ofte på tværs af klasserne og hermed bringes eleverne i nye relationer, der er med til at styrke deres sociale udvikling. Det samme gælder arrangementer uden for skoletid, som fx Pigeaften i overbygningen og Gamer-arrangement, hvor der kan demonstreres andre faglige, personlige og sociale kompetencer, end dem, der tilbringes i spil i det daglige skema.

Kolonier, lejrskoler og udflugter understøtter det udvidede læringsbegreb og elevens alsidige, personlige udvikling. At komme uden for skolen er med til at udvide horisonten og giver ofte anledning til refleksion, ligesom det ofte giver eleverne nogle nye roller i de indbyrdes relationer.

På samme måde som ovennævnte er den fælles Musicalion med til at understøtte arbejdet med elevens alsidige, personlige udvikling, og her oplever eleverne, at alle har en vigtig rolle at spille, hvad enten det er på scenen, blandt musikerne eller på teknikpladsen. De oplever også, at ansvarsfølelse, samarbejdsevner og viljen til at yde noget ekstra er betydningsfulde kompetencer. De ser nye sider af sig selv og hinanden, og det er vigtigt, både i forhold til egen udvikling og i forhold til relationer og samarbejde.

Den daglige morgensang er også med til at understøtte elevens alsidige, personlige udvikling. Den fælles start på dagen, den fælles sang og de fælles beskeder, der gives til morgensang, er med til at understøtte oplevelsen af et vigtigt fællesskab. Dertil kommer, at morgensang ofte har et indslag af mere fortællende eller formidlende karakter, der kan give anledning til undring, refleksion eller gode snakke med andre i løbet af den.

Frihed og folkestyre

De frie grundskoler skal ifølge friskoleloven efter deres formål og i hele deres virke forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene.

Allerede af skolens værdigrundlag kan man se, at det netop er intentionerne i hele skolens virke. Dertil kommer, at omgangstone og samværsformer på skolen fremmer respekten for den enkelte, fordi der lægges vægt på, at alle bliver set og hørt, og at det er en berigelse, at mennesker er forskellige.

I klasser og teams og på elevrådsmøder i overbygningen lægges der vægt på, at andres synspunkter respekteres, og at problemer løses gennem dialog.

Folkeskolens prøver

Eleverne i 8. klasse aflægger som praktisk-musisk prøve afsluttende prøve i billedkunst, som de har haft i 2 ugentlige lektioner i 7. og 8. klasse.

Eleverne i 9. klasse aflægger FP9 i den humanistiske og den naturvidenskabelige fagrække efter samme retningslinjer som Folkeskolen.

Familiearrangementer

I skoleåret indgår som regel 3 skolelørdage, hvor forældre forventes at deltage. En af disse skolelørdage er undervisningsdage med et fast skema eller et planlagt emne. Dagen begynder med morgensang og varer som hovedregel fra kl. 8.30 til 12. En anden skolelørdag har fokus på de praktisk-musiske fag med udstilling, optræden og åbne værksteder, og den sidste skolelørdag kaldes sommerlørdag og er en markering af, at skoleåret er ved at være slut. Det markeres med forskellige traditioner, bl.a. synges 3. klasse ud af Solhuset.

Juleafslutningen foregår som regel i Glamsbjerg Kirke sidst på formiddagen, og vi mødes igen om aftenen til den traditionsrige **Juletræsfest**, som er en meget stor begivenhed, (ikke mindst for børnene). Juletræsfesten er for eleverne i børnehaveklassen til og med 6. klasse og deres familie. Festen starter med julesang omkring træet, derefter er der sanglege, hvor hver klasse har valgt sin, og det hele slutter af med Den Store March, hvor vi til sidst i kæde danser hele Kernehuset igennem. Aftenen slutter med, at alle synger Altid Frejdig. Børnene og deres familie er med i det hele, også i sanglegene.

Musicalion er skoleårets store musik-teater-projekt, og her inviteres friskolefamilierne naturligvis til forestilling.

Bilag 1:

Glamsbjerg Friskoles støttecenter.

Skolens støtteundervisning tager udgangspunkt i friskolelovens § 3 og foregår i samarbejde med PPR, Assens kommune.

Skolen får som en del af statstilskuddet midler til **inklusionsundervisning**, og søger derudover i samarbejde med PPR, Assens Kommune om midler til **specialundervisning** i SU-styrelsen

Inklusionsmidlerne er beregnet til børn, der har brug for hjælp i begrænset omfang for at følge den daglige undervisning i klassen - f.eks. et læseløft. Prioriteringen af inklusionsmidlerne foretages af skolen på baggrund af indstillinger fra forældre, lærere og PPR. Resurserne er begrænsede, så det er ofte nødvendigt at foretage en hård prioritering.

SPS-midlerne er beregnet til de børn, der har brug for egentlig specialundervisning i mere end 12 lektioner om ugen. Midlerne søges på det enkelte barn og skal derfor også udmøntes på det enkelte barn, – dog gerne sammen med andre. Ansøgning foregår ved, at skolen indsender ansøgninger attesteret af PPR til SU-styrelsen 1. februar, hvorefter skolen får besked om de tildelte midler i juni.

Grundet den sene tilbagemelding er det ikke altid muligt – inden sommerferien – at oplyse skemaet for de enkelte elever. – Det vil så ske i første uge af det nye skoleår.

De tildelte midler udmøntedes på forskellig måde:

- Specialundervisning – individuelt eller på hold.
- Læseløft på hold.
- Matematikløft på hold.

- Som friskole foregår undervisningen i visse perioder hvor arbejdsformerne er andelede – f.eks. et 10 dages musikalsk fællesprojekt for hele skolen. I disse perioder tildeler vi støtte og specialundervisning efter konkret vurdering.
- Glamsbjerg Friskole er lektiefri fra 0. - 6. kl., og derfor har vi besluttet at prioritere eleverne fra skolestart til 6. klasse. Effekten af støtteundervisningen er selvsagt størst for de mindre elever, og derudover giver den kombinerede skole mulighed for, at eleverne i overbygningen periodevis kan deltage i lektiecafeen i enten friskolen eller efterskolen.
Vi kan konstatere, at vi aldrig har skoletrætte elever og mener derfor, at nærværende model er vel fungerende for vores skole.

Det daglige arbejde i skolens støttecenter varetages af skolens specialundervisningskoordinator i henhold til følgende arbejdsbeskrivelse:

- Overordnet koordinere al undervisning af børn med særlige behov og vanskeligheder, i samarbejde med forstanderen.
- Møder med forstanderen foregår 2 gange om måneden, samt efter behov.
- Indsamle, registrere og viderebringe elevoplysninger fra lærere og forældre om vanskeligheder, der kræver særlig opmærksomhed og støtte.
- Tilrettelægge møder med klasselærere og specialundervisningslærere for at vurdere den enkelte elevs behov og søge den bedst mulige udnyttelse af de tildelte ressourcer.
- Samarbejde med PPR og tilrettelægge konsultative møde mellem klasselærere og PPR.
- Tilrettelægge møder i specialundervisningsteamet for at diskutere de enkelte børn, undervisningens tilrettelæggelse og specialpædagogiske problemstillinger.
- Deltage i møder og samarbejde med forældre og klasselærer/specialundervisningslærer om form og indhold af den planlagte specialundervisning.
- Sikre at der udarbejdes elevhandleplaner og statusrapporter og sikre, at indsatsen løbende evalueres.
- Udarbejde forslag til timetal og arbejdsperiode for den enkelte elev.

Årsplan for arbejdet i støttecentret

- Arbejdet i støttecentret er delt i perioder. Perioderne evalueres løbende således, at der er mulighed for at justere efter elevernes aktuelle status. For specialundervisningseleverne vurderes om tilbuddet er optimalt, og for inklusionseleverne vurderes, hvem der skal deltage i næste periodes aktiviteter.
- Der lægges fra skoleårets start en årsplan for de forskellige aktiviteter således, at der er taget højde for anderledes aktiviteter som lejrskole, det store årlige musikalske fællesprojekt og omlagt undervisning i de enkelte afdelinger.
- Ved start på en ny periode orienteres forældre og kolleger om periodens indhold.
- Der føres en særskilt protokol over inklusions og specialundervisningslektioner.